

romániai magyar sajtó

A Magyar Újságírók Romániai Egyesületének időszaki szakmai lapja • III. folyam, X. évfolyam, 2014, 1. szám • Ingyenes példány

A sajtószabadság fokozatai

Összeállítás a Freedom House jelentése alapján

Járay Zsanett: Tetten ért médiajövő? – beszélgetés Balázs Géza nyelvészrel

Bajna György: *Kisújság* – alkalom az újjászületésre

Deák Anita, Berszán Réka: A hiánypótlás mestersége

Néprajzi tematikájú filmpályázat

A Dr. Kós Károly Néprajztudós Közhasznú Alapítvány pályázatot hirdet Első Nemzetközi Népismereti Filmszemléjére. A filmszemle időpontja és helyszíne: 2014. augusztus 29-30-31., Sztána

Kategóriák

Tárgyi néprajz: népi építkezésről, eszközökről, használati tárgyokról, mesterségekről készült alkotások (maximum 25 perc)

Szellemi néprajz: filmtanulmányok egy településről, valamint népszokásokat, hagyományokat - zene, tánc, mese, stb. - feldolgozó alkotások (maximum 50 perc)

Portré néprajzosokról: néprajztudománnyal foglalkozó személyiségeket bemutató portréfilmek (maximum 50 perc)

Élő néprajz Kalotaszegen: a kalotaszegi fiatalság (25 éves korig) által bármilyen képfelvévő eszközzel (telefon, fényképezőgép, videokamera stb.) rögzített képsorok ma is élő hagyományos eseményekről, megmaradt tárgyi emlékekről (maximum 15 perc)

Egy pályázó több pályaművet is benyújthat.

Minden alkotást külön DVD-n, DVD-video (menü nélkül) formátumban kérünk beküldeni,

melynek mindkét sávjára fel kell írni a műsorhangot.

A borítókra fel kell tüntetni a film címét, valamint az alkotó, vagy alkotóközösség nevét, címét. A pályázatra olyan alkotások is benyújthatók, melyek már valamely médiumban bemutatásra kerültek. A kiíró a pályázat elkészítésével kapcsolatos költségeket nem téríti meg.

A pályázó a pályázatra jelentkezéssel egyidejűleg – az esetlegesen elnyert díj kivételével – lemond mindenféle térítési és költségigényéről.

A nevezési lapok és DVD-k beküldési határideje: 2014. július 30.

Beküldési cím: Dr. Kós Károly Néprajztudós KH Alapítvány 1192 Budapest, Kós Károly tér 3. A nevezési lapokat e-mailen is kérjük elküldeni, cím: drkosalapitvany@gmail.com

A nevezett filmek közül előzsűri választja ki a szemlére bejutó alkotásokat.

Díjazás: I. díj: 300.000,- Ft, II. díj: 200.000,- Ft, III. díj: 100.000,- Ft

Amatőrök kiválasztott filmjeinek díjazása: 20.000,- Ft alkotásokként.

Kedves Látogató! Köszöntjük a Dr. Kós Károly Néprajztudós Közhasznú Alapítvány honlapján

Turisztikai sajtópályázat

A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete pályázatot hirdet tagjainak turisztikai témájú, a hazai turizmust népszerűsítő újságírói alkotásokra. Pályázhat bármely MÜRE-tag, írott (print vagy online) vagy audiovizuális művekkel. Terjedelmi korlát nincs. Olyan 2014. január 1. és 2014. augusztus 15. között publikált/sugár-

zott alkotásokat várunk, amelyek középpontjában az erdélyi turizmus lehetőségei állnak.

Egy pályázó legtovább 2 pályaművet küldhet be.

A pályaműveket e-mailben a mure@mure.ro címre vagy postai úton a MÜRE címére (540027 Marosvásárhely, Tusnád u. 5.) várjuk

2014. augusztus 25-ig (postai bélyegző dátuma). A küldeményhez kérjük mellékelni az alkotó(k) nevét, elérhetőségét.

A pályamunkákat Nagykaroly Város önkormányzata és a MÜRE díjazza.

A szervezők vállalják a legjobb pályamunkák megjelentetését.

Tartalom

- 4-9 A sajtószabadság fokozatai (Ambrus Attila, Cseke Péter Tamás és Rác Éva írásai alapján)
- 10 Tetten ért médiajövő? – beszélgetés Dr. Balázs Géza nyelvessel
- 11 Mózses Edith: Nyílt levél
- 12-13 Bajna György: *Kisújság* – alkalom az újjászületésre
- 14 Egyesületi hírek
- 15 Elismerések a Magyar Nyelv Napján / Varadinum-díj a Váradnak / Ezüstkecske-díj diákoknak / Díjazott az EMKE
- 16-17 Deák Anita, Berszán Réka: A hiánypótlás mestersége – a kolozsvári *ME.dok* médiatudományi folyóirat
- 18 Rác Éva: Négy nyelv, egy falu: Erzsébetlak, Vajdaság
- 19 Szűcs László: Beszéljünk a terjesztésről
- 20 Kristály Bea: A lépést tartó Campus
- 21 Sucher Ervin: Prés alatt a PRESSing
- 22-23 Tanácskozás az erdélyi magyar sajtó jövőjéről (a *Népújság* alapján)
- 24 Maksay Magdolna: Ha szerda, akkor sajtóklub
- 25 Újságíróklub Baróton / Tavaszi találkozások Vásárhelyen / Az IT állásfoglalása
- 26 Keresztretjén: Évforduló
- 27 Mindkét félnek sikeres képzés (RMKT – MÚRE ikerkurzusok)

romániai magyar sajtó

Alapítva: 1993

Kiadja a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete

Felelős kiadó, felelős szerkesztő: Rác Éva elnök

Postacím: 540027 Marosvásárhely – Tg. Mureș, Tunsád utca 5. szám

Web: www.mure.ro. Telefon: 0365-402-538. E-mail: mure@mure.ro

Szerkesztette: Szűcs László. Műszaki szerkesztő: Benkő J. Zoltán.

Készült az Europrint Nyomdávalalattal, felelős vezető: Derzsi Ákos

RMDSZ

**COMMUNITAS
ALAPÍTVÁNY**

**TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY**

Kedves Kollégák!

Új kabátot varrtunk a Romániai Magyar Sajtóra. Ha nem lát-tam volna a mesterpéldányt, én azt hinném: elcserélték a postán!

Évek óta olvasója vagyok az egyesületi lapnak, sokszor találtam benne még hivatkozási alapot is egyetemi dolgozatokhoz, hiszen az erdélyi (romániai) magyar sajtóra vonatkozó adatok gyakran se-hol máshol nem jelennek meg, csak a Magyar Újságírók Románi-ai Egyesületének lapjában. Voltam már többször szerzője a lap-nak, s most eljött az ideje, hogy szerkesztésében is részt vegyek. Írott sajtóban már kipróbált, jelenlegi rádiósként nekem új feladat volt folyóiratban gondolkodni, de volt, aki nem átalította tapasztalatát bevetni a lap megújításáért.

Borítója tarka, mint az a sajtó, amelynek tükre lehet a követke-zőkben. Tartalmilag legalább ennyire színesnek terveztük: egy-aránt van (s lesz ezenül) benne tájékoztató a szervezeti életről, pá-lyázati felhívás, kihagyhatatlan olvasnivaló, alkalmi dicsekvés (díjak és díjazottak) és szintén alkalmi emlékezés a 10 vagy 100 évvel ezelőtti sajtónkra vagy éppen szerkesztőségek évfordulóira.

Persze, ehhez nem elég a közösségi oldalakat bújni Virtuáliá-ban. Sokkal jobb, ha élő kapcsolatban vagyunk egymással, ha csak telefonon is, de halljuk egymás hangját, s ha riporttáborokban, konferenciákon és persze, közgyűléseken találkozunk is. S még jobb, ha mindig lesznek a társaságban régi, ismerős arcok és lesz-nek újak, akik esetleg ma még félszegen lépnek közénk, de rövide-sen ők is otthon érzik magukat MÚRE-körökben.

Sokszor elmondtam már: a romániai magyar sajtó olyan, ami-lyenné mi, benne dolgozók tesszük. Most viszont azt mondom: egyesületünk lapja is, a Romániai Magyar Sajtó, olyan lesz, ami-lyenné mi magunk, „bele dolgozók” tesszük. A szerkesztők repesve várják, hogy ki-ki új feladatként tűzze maga elé, hogy írjon arról, ami eszébe jut az egyesületünkről: emlékeket, pillanatokat arról, hogy milyen volt, s ugyanakkor célokat, feladatokat, terveket ar-ról, hogy milyen legyen az erdélyi magyar médiatársadalom. Meg-győződése, hogy ehhez nem kell „Olvasói levél” rovatot indítani abban a lapban, amelyet az újságírók egyaránt írnak és olvasnak.

S mondok még valamit: eszünk ágában nincs itt megállni, hogy a lap kabátját újragomboltuk: szeretnénk mielőbb megtalál-ni a lehetőséget és a forrást arra, hogy a MÚRE honlapja is meg-újuljon, hogy a lapot ott is elérhetővé tegyük – de ez már egy má-sik történet.

Rác Éva

Rác Éva és Gál Zsófia munkában a tatrangyi közgyűlésen

A sajtószabadság fokozatai

Élénken foglalkoztatta a médiát májusban a Freedom House legfrissebb jelentése a sajtó szabadságáról, mely világszerte rosszabb állapotban van a korábbi évek helyzetével összevetve. A kérdésekre a hazai magyar sajtó is kereste a választ, alábbi összeállításunkban a *Brassói Lapok* főszerkesztőjének, Ambrus Attilának a *Maszol.ro* oldalon megjelent írásából, Rácz Éva MÜRE-előnöknek a *Szabadság* napilapban közölt elemzéséből, Cseke Péter Tamásnak a Mircea Tomát megszólaltató anyagából idézünk, valamint a Magyar Újságírók Országos Szövetsége korábbi elnöke, Wisinger István írásából az *Erdélyi Riport* alapján.

Ambrus Attila: Mint Botswanában

Szinte csak mínuszos hírként közölte a legtöbb lap: a washingtoni Freedom House *Freedom of the Press 2014* címmel kiadott jelentése szerint Románia a 84. a sajtószabadság világranglistáján. (Mint Botswana.) Olyan körülmények közepette, amikor a globális sajtószabadság is egy évtizede nem látott alacsony szintre esett vissza.

Jósz szerint csak az Active Watch hazai sajtófigyelő ügynökség igyekezett hangsúlyozni a jelentés súlyosságát. Figyelmeztettek, hogy erősödik Romániában a sajtóra nehezedő politikai nyomás. A média jelentős részét a tulajdonosok saját politikai és gazdasági érdekeik kiszolgálására, vagy az igazságszolgáltatás befolyásolására használják. A hazai sajtó egyre gyakrabban érdekcsoportok szócsöveként működik a helyett, hogy tájékoztatási szerepét ellátna.

Legtöbben a médiafogyasztók közül – akik még maradtak – megvonják a vállukat: s aztán? Hiszen mindenki megtalálja a maga sajtóját, amely ugyanazt valja, amit ő is. Az ellenkező véleményre nincs szükség! Árnyalt elemzésre, megismerésre igény még annyi sem. Aki mást gondol, fikarcnyival is mást, az ellenség, akinek érveit nem cáfolni kell, hanem ő magát megsemmisíteni. (...)

Az újságíró szakma? Azt is sikerült mára összeugrasztani, szétfuttatni. Aki az önszabályzásról, az etikai alapelvekről mer említést tenni, azt vagy bolondnak, vagy lejárt szavatosságú entellektüelnek tekintik.

Amikor elvállaltam annak idején a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének elnöki tisztségét – sok-sok vívódás után –, az készítettem erre a dobozolást, megbélyegzést kiváltó elhatározásra, hogy nem tudtam feldolgozni egy régi történetet. Nathan Benjamin Lévi esetét Sabbatai Sévivel. Láttam annak a veszélyét, hogy az eset romániai magyar közéletben, médiában is megismétlődik... Sabbatai 1648-ban, húszévesen fedte fel szmirnai társai előtt, hogy valójában csak benne bízhatnak, ő a megváltó. Az önjelölt messiás fellépése csodálatos volt. Egyébként mániás depresszióban szenvedett, ebben az állapotában arca vörösen lángolt, és olyan kifejezést öltött, amely Mózes arcát idézte és maga volt a Nap. Az álmessiás tanításainak igazolásához azonban szükség volt egy írástudóra is. Gázai Nathan Benjamin az Úr előfutárának, Éliásnak a szerepét osztotta maga magára, széles körben hirdette, hogy 1655. szeptember 5-én hangot hallott: „Mától fogva egy éven belül Sabbatai háború nélkül átveszi az uralkodást a török császártól, majd az Óáltala zengett himnuszok hatalmával uralkodni fog minden népeken és végső során eljön a feltámadás napja”. Sabbatait azonban a szultán elfogatta, és az álmessiás, hogy életét mentse, muzulmán hitre tért. Ez számos hívet kiábrándította, de nem Nathan Benjamingint, aki a fogadalomszegő messiás rejtélyével kapcsolatban meglepő megoldással állt elő. Megmagyarázta, hogy Sabbatai egyáltalán nem volt áruló, hitelhagyása valójában küldetésének szükségszerű velejárója volt, csak így tudott hatni a Szentlélekre a muzulmánok között...

A „hit megerősítése hitelhagyás által” tézis számos embert meggyőzött és megtartott Sabbatai híveinek körében. A sabbatiánus mozgalom az álmessiás halála után még másfél évszázadig virágzott.

Lám, mennyit árthat egy írástudó, aki oly mértékben kerül egy eszme, egy személy bűvkörébe, hogy nem csupán igazolja, hanem törvényesíti is annak erkölcstelen és a társadalomra káros nézeteit, tévhiteit. Ennek a veszélyére kívántam felhívni újságíró kollégáim figyelmét. Arra, hogy az értelmiség fe-

lelőssége ma rendkívüli. Jeleznie kell a társadalom tagjainak a veszélyt, hogy a civilizációba visszatért a dzsungel! Le kell számolnia ugyanakkor azokkal a téveszmékkel, hogy a demokrácia alapjaként elfogadott többség ösztönösen mindig az igazat és a helyeset hordozza, eredendően képes kiszűrni, félreállítani a kizárólag csak önös hatalmi és gazdasági érdekeit követőket. MÜRE-elnökként a magyar sajtófogyasztókat is igyekeztem megszólítani, elmondani, hogyan ismerhetik fel a veszélyes médiacápákat, a mai Nathan Benjamin Léviket.

Hogy mennyire sikerült? A jelek szerint nem túl jól.

Rácz Éva: A sajtó(t ide nekem, ha) szabad!

Az elemzés 197 országot vizsgál, 132 indikátort használ, amelyekkel felméri a sajtóra vonatkozó törvényes keretet, a politikai és a gazdasági környezetet. Szabad a sajtó azokban az országokban, ahol erős a széleskörű politikai tájékoztatás, garantált az újságírók biztonsága, minimális az állam beavatkozása a médiaügyekbe és a sajtóra nem nehezedik súlyos törvényi vagy gazdasági nyomás.

Bár a jelentés megállapítja: világszerte jelentős a fejlődés a sajtószabadság terén, azt is leírja, ez elsősorban Afrikában jelent változást. Így idén is csupán minden hetedik ember él olyan környezetben, ahol szabad a sajtó. Nem lepődünk meg azon, hogy legszabadabb a sajtó Norvégiában, Hollandiában és Svédországban, őket követi Belgium és Finnország, majd Luxemburg, Svájc, Izland és Dánia. (...)

Jelentős visszalépést az utóbbi években olyan országokban jegyeztek fel, amelyekben a politikai hatalom szerette volna maga meghatározni a hírszolgáltatást a tiltakozásokról tudósító újságírók meghurcolásával, a külföldi tudósítók munkájának korlátozásá-

val, az online-hírszolgáltatás és a közösségi (social) média kereteinek megszorításával. Emellett, egyes országokban a kormányközeli érdekeltségű tulajdonosok megváltoztatták a tulajdonukba került, korábbi független lapok irányvonalát, illetve, a felvásárlás után, leváltották a vezetőséget. Ezeknek a hatásoknak az eredménye, hogy elveszítette eddigi „részben szabad” besorolását Líbia, Dél-Szudán, Törökország, Ukrajna és Zambia – ezekben az országokban immár nem szabad a sajtó. Jelentős a változás a Közép-Afrikai Köztársaságban, Egyiptomban, Görögországban, Jordániában, Kenyában, Montenegróban, Mozambikban, Tanzániában és Ugandában is.

És mit jelent mindez ránk nézve?

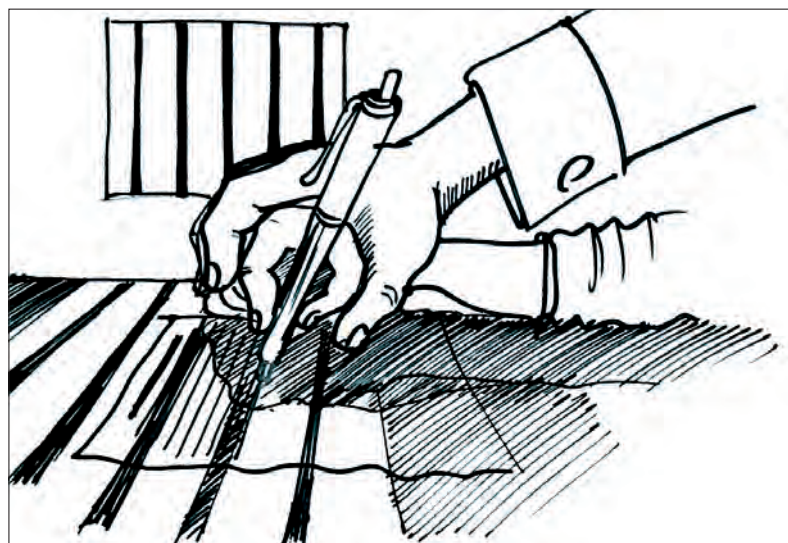
Románia idei eredménye, a 41 pont, nagyon közel áll a tavalyihoz (42 pont 2012-ben, és korábban 2010-ben és 2006-ban is), és azonos a tavalyelőttivel. Ennél az utóbbi 10 évben csak magasabb pontszámot ért el a romániai sajtó – és az elmúlt 20 évet véve alapul, 2001 (35) és 2002 (38 ponttal) volt a „legjobb évünk”, és (alig) 40 alatti, pontosan 39 pontot értünk el az 1997-es értékeléskor. Tehát Romániában az elmúlt 20 évben a sajtó mindig csak részben volt szabad. (...)

2009-hez viszonyítva, Magyarország 12 pontot veszített, és a korábban szabad sajtó már csak részben szabad. Eközben Romániában stabilnak mondható a sajtókörnyezet, az értékek évek óta csupán 1-2 ponttal változnak.

Miből számolták ezt ki?

A törvényes keret vizsgálatában, a Freedom House metodológiája alapján, jelentősége van a törvényeknek és egyéb médiaszabályozásoknak, amelyek befolyásolhatják a médiatartalmakat, és a kormány abbéli szándékát, hogy a jogszabályokat a sajtó működésének korlátozására használja. Jelentősége van ebben a kategóriában a véleménynyilvánításra vonatkozó alkotmányos kitételeknek, az információ szabadságának, a büntetőtörvénykönyvnek, a biztonsági, a médiavállalkozások és újságírók nyilvántartását célzó szabályozásoknak, valamint annak, hogy az újságíró-csoportok mennyire végezhetik szabadon a munkájukat. Tehát a törvényes keret világszerte jelenthet szigorú vagy laza szabályozást, de jelentheti a törvényes szabályozás hiányát is. Romániában bár van audiovizuális törvény, sajtótörvény nincs, a szakma szerint nem is szükséges. A legutóbbi, az 1970-es évekből megmaradt sajtótörvényt formailag

Jánosi Andrea rajza

tavaly törölték el, de az újságírók (s a jogászok) már évek óta nem tekintették érvényesnek magukra nézve, alkalmazhatatlansága miatt. S vajon kinek könnyebb: a több törvénnyel is szabályozott működésű tévének-rádióknak vagy a szabad nyomtatott és online sajtónak? Ebben a kategóriában egyébként Románia pontszáma 12, Magyarországé 11 (az élmezőnyben lévő Norvégiáé 3, Hollandiáé 1, Svédországaé 2).

A politikai környezet a médiatartalom feletti politikai ellenőrzést jelenti. Vizsgálják a szerkesztői függetlenséget a magán- és az állami tulajdonú médiában, az információhoz való hozzáférést, a hivatalos cenzúrát és az öncenzúrát, a média hírerzékenységének tükröződését, de a hazai és külföldi tudósítók munkájának szabadságát, valamint a sajtómunkások és a bloggerek megfélemlítését is. Ebben a kategóriában Románia pontszáma 15, Magyarországé 13 (Norvégiáé 3, Hollandiáé 5, Svédországaé 4).

Gazdasági környezetét tekintve vizsgálják a felmérésben a médiatulajdon rendszerét, a médiakoncentráció és a tulajdonosi rendszer átláthatóságát, a médiavállalkozások indításának költségeit, a hírgyártás és -szolgáltatás akadályait, a reklámozás (állami) támogatását, a korrupció és a vesztegetés tartalomra gyakorolt hatását, s azt, hogy az adott ország gazdasági helyzete mennyire nyomja rá bélyegét a média fejlődésére. 14 pontot ért el Románia ebben a kategóriában, Magyarország 11-et (Norvégia, Hollandia és Svédország 4-4-et).

S mi lehet a számok mögött?

Romániában minden politikai pártnak megvan a maga „hírtévéje” (általában lapcsaládja is), de ne higgyük, hogy ez a politikai egyensúly megvalósulását jelenti – ezen keresztül, bár túlozva, de jól szemléltethetem a máshol (nyomtatott újságban, internetes felületeken) is hasonló, bár távolról sem ennyire súlyos helyzetet: nézőként tisztában kell lennünk a manipulációs szándékkal, amely nem hogy érint, de egyenesen lehengerel minket. Ehhez tartoznak azok a hírek, amelyek alapján úgy gondoljuk, hogy minden politikus csaló, szélhámos. De mondhatnánk más példákat is: arra „tanítanak” bennünket, hogy a gyógyításunkért minden hazai orvos csúszópénzt kér, sőt, követel; hogy itthon életveszélyes kórházba kerülni, viszont külföldön mindenki meggyógyul; hogy a tanárok az osztályban már nem tanítanak, és a fiataloknak ezért nincs (...ezért sincs) jövője. Nem beszélnek ezek a csatornák arról, kinek

milyen és mekkora felelőssége van ezekben az állításokban. Hogyan is tennék, amikor az egyes szakterületek ismerői visszakézből megcáfolnák az állításaik nagyobb részét, de legalábbis könnyen jeleznek az egyértelmű csúsztatásokat, a befolyásoló szándékú félrevezéseket, a másik fél véleményének elhallgatását. Nem beszélnek tehát ezek a csatornák arról sem, nekik mekkora a felelősségük abban, hogy esetenként aláássák az emberek biztonságérzetét, egyensúlyát, mindennapi egyszerű létét. Viszont ordibálnak, keresik a politikai vezetők hibáit, a szenzációt, a minél nagyobb botrányt. Megtehetik, mert az úr nem a fogyasztó, a vásárló, amint azt gondolnánk, hanem sokkal inkább a tulajdonos és a reklámozó. Mi csak áldozatai vagyunk a játéknak, ha nincsen erőnk vagy kedvünk elkapcsolni, ha nem állunk kellő kételkedéssel a témához és az annak feldolgozásához használt szempontokhoz is.

A mi felelősségünk a felkészülés és felkészítés arra, hogy a befolyásnak ellent tudjunk állni fogyasztóként és médiamunkásként. Csakhogy ilyenkor nem csupán a fogyasztás vagy nemfogyasztás játszik szerepet. Fontos, hogy felismerjük: környezetünkben melyek azok a médiaorgánák, amelyekben sokféle hír szerepel, ahol nem zsigeri indulatokból születnek a témák, hanem törekednek a kiegyensúlyozott tálalásra, ahol túlsúlyban vannak a közérdekű tartalmak az egyéni vagy csoportérdekkel szemben. Fel kell ismerünk, hogy az általunk fogyasztott médiatermékek közül melyik enged gondolkodni és melyik akarja megmondani: mit kell gondolnunk bizonyos emberekről, témákról vagy helyzetekről. Nem vagyok meggyőződve, hogy könnyű a döntés.

A mi felelősségünk továbbá, hogy a következő generációt, amely már a szabadon terjesztett információ birtokosa, felkészítsük a szelektálásra, a kételkedésre, a jó értelemben vett ellenőrzésre – arra, hogy ne hagyja magát könnyen befolyásolni, esetenként ne a „breaking news” felirat alatt futó híreket lassa fontosnak.

Hírtelevíziós díszlet, Sinteza zilei: erősen lejt a pálya

Optimista következtetés:

Kis túlzással azt is mondhatnánk: az elmúlt 20 évben a média szabadsága Romániában folyamatosan javult. A még mindig csak részben szabad sajtó apró lépéseket tesz afelé, hogy egyre szabadabb legyen. Magyarország pedig lassan visszatérhet a 4-5 évvel ezelőtti állapotba: sajtója pár éven belül ismét teljesen szabaddá válhat.

Pesszimista következtetés:

Kis túlzással azt is mondhatnánk: az elmúlt 20 évben a média szabadsága Romániában folyamatosan javult, bár csak apró lépésekkel haladunk és néha egyet-kettőt visszalépünk, tehát sokat kell még várni arra, hogy a sajtó igazán szabad legyen. Magyarország viszont, ahol 1994 óta nem volt annál rosszabb a helyzet, mint az utóbbi 3 évben, nehezen evickél ki ebből a gödörből és csak hosszú évek múlva érheti el ismét a sajtó teljes szabadságát.

Vajon melyiket érjük el?

Jövőre ismét elkészül a Freedom House jelentése. Nem várhatuk csodákat egy év alatt. De minden területen megpróbálhatunk tenni azért, hogy a jövő évi számok jobban közelítsenek ahhoz a helyzethez, ami nyugodt sajtóképet mutatna, mert ezáltal nem csak a médiavállalkozások és hírszolgáltatók, de a médiafogyasztók helyzete is javulna.

Cseke Péter Tamás: Mit ér a sajtó(nk), ha részben szabad?

A Freedom House-szal egy napon – a sajtószabadság világnapján – tette közzé a romániai média állapotáról szóló jelentését a bukaresti ActiveWatch Sajtófigyelő Ügynökség is. Vezetője, **Mircea Toma** kétségbe vonja a washingtoni szervezet adatainak hitelességét. Az *Erdélyi Riport*nak elmondta: a hazai média helyzete nem javult, ellenkezőleg, súlyosbodott 2013-ban a 2012-es állapotokhoz képest. „Magyarország Románia elé helyezését a mediaszabadság világranglistáján végképp nem értem. A magyar sajtó nehezebb helyzetben van, mint a romániai. A Freedom House értékelési rendszerével szerintem baj van” – jelentette ki Toma, aki egyetért a washingtoni szervezet bírálóival. Szerinte hitelesebb a *Riporterek Határok Nélkül* szervezet jelentése, amely Romániát a sajtószabadság terén Magyarország elé helyezi.

Az ActiveWatch vezetője szerint a 2012-es állapotokhoz képest azért rosszabbodott a román sajtó helyzete, mert erősödött a mé-

diintézményekre – elsősorban a hírtelevíziókra – nehezedő politikai nyomás. „Több kirívó esete is volt az újságírókra gyakorolt politikai nyomásgyakorlásnak, ám az Országos Audiovizuális Tanács nem tudott gátat szabni a jelenségnek” – mondja Toma, aki biztatónak nevezte, hogy erősödött a civil társadalom tiltakozása az információk szabad áramlásának hatalom általi korlátozása ellen. Toma a Mentsük meg Verespatakat nevű szervezet tevékenységét tartja kiemelendőnek ezen a téren.

A civil médiaszervezet vezetője úgy értékelte: a román sajtó egyre gyakrabban érdekcsoportok szócsöveként működik ahelyett, hogy tájékoztatási szerepét ellátná. Felidézte, hogy a hatóságok erőszakkal próbálták korlátozni a palagáz-kitermelés és a verespataki bányanyitási elleni tüntetések résztvevőinek véleménynyilvánítási szabadságát, a közszolgálati rádió pedig alkalmazottai szólásszabadságát sértő belső szabályzatot fogadott el. (...)

A romániai sajtó helyzete idén csak rosszabbodni fog az ActiveWatch vezetője szerint. „Kétszeresen választási év van, ezért a 2013-ban tapasztalt negatív jelenségek erősödni fognak. (...) Az igazi tét az elnökválasztás lesz, amelynek a kampánya már megkezdődött” – mondta Toma.

Az ActiveWatch jelentése a romániai magyar sajtó helyzetére nem tér ki, ám a 2013-ban történt hatósági visszaéléseket felsorakoztató fejezetben említ egy magyar vonatkozású incidenst. Megállapítja, hogy a Korrupcióellenes Ügyszég (DNA) hatáskörén túl lépve, a sajtószabadságot korlátozó módon zaklatta tavaly májusban a *Marosvásárhelyi Rádió* magyar szerkesztőségének tagjait. Az esetet az ActiveWatch jelentette is a legfőbb ügyésznél és a Legfelső Bírói Tanácsnál, ám válasz nélkül maradt a panaszuk.

A DNA két ügyésze május 24-én megjelent a rádió székhelyén, és – igazolványuk felmutatása nélkül – információkat kértek az intézmény igazgatónöjétől arról az interjúról, amelyet egy nappal előtte a magyar szerkesztőség munkatársai készítettek a bűnvádi eljárás alatt lévő Hargita megyei tanácselnökkel, Borboly Csabával, az önkormányzati testület csíkszeredai épületében. Az interjút aznap készült sugározni a rádió. Az ügyészek két személyt hallgattak ki: Rákóczi Kinga riportert (az interjú készítőjét) és Szász Attila főszerkesztő-helyettesét, a magyar szerkesztőség vezetőjét. Elkérték a személyi adataikat,

Mircea Toma,
az Active Watch vezetője:
Az igazi tét
az elnökválasztás lesz

arra hivatkozva, hogy a kihallgatásukról szóló jegyzőkönyvhöz szükségesek, ám ezt a dokumentumot utólag egyikük sem írta alá, mert meg sem mutatták nekik. Azt sem magyarázták el Szászéknek, hogy milyen minőségükben (tanú, gyanúsított) kerültek a vádhatóság figyelmébe. Ezzel a DNA az ActiveWatch szerint megszegte a büntetőjogi perrendtartás előírásait. Az ügyészek arról faggatták Szászékat, miért készült interjú Borboly Csabával, ki hozta ezt a döntést, milyen kérdések hangzottak el, mikor sugározzák az anyagot. Elkérték a rádiótól az interjú hanganyagának másolatát.

A vádhatóság embereit az interjú elkészítésének helyszíne is érdekelte. A beszélgetés Hargita Megye Tanácsának stúdiójában zajlott. Arról is faggatóztak, hogyan jutott be a riporter az önkormányzat épületébe, s milyen szerződés alapján használhatta a rádió ezt a stúdiót. Az ActiveWatch megállapította: az ügyészek eljárása megfélemlítő hatású, korlátozza a sajtószabadságot és az újságírók öncenzúrájához vezet.

A civil szervezet tavaly a DNA sajtóirodájához fordult a történetekkel kapcsolatban. Válaszában a vádhatóság azzal védekezett, hogy a sajtósok szakmai tevékenysége nem képezte kihallgatás tárgyát. Magyarozatuk szerint az ügyészeket az érdekelte, betartotta-e Borboly Csaba a szabadlábba helyezésének feltételeit. Ezek közé tartozik az is, hogy nem veheti fel a kapcsolatot bűnvádi ügye tanúival és nem gyakorolhatja tanácselnöki hatásköreit. Az ActiveWatch nem tartja kielégítőnek az ügyészség választát. „A DNA más módszereket is választhatott volna Borboly esetleges törvényszegéseinek kivizsgálására. Például kihallgatják a megyei tanács alkalmazottait, ellenőrzik a térfigyelő kamerák felvételeit. Így elkerülhették volna, hogy munkájuk a politikai rendőrség tevékenységére emlékeztessen” – mondta Mircea Toma.

Éves összegzésében az ActiveWatch felidézte a szatmárnémeti magyar diákok meghurcolását is, akik hangoskodással és színes papírlapokból rögtönzött piros-fehérvörös zászló kitűzésével zavarták meg a román fejedelemségek (Moldva és Havasalföld) egyesülésének évfordulós ünnepségét. Az Active Watch úgy vélte: a nem román zászló kitűzése a szabad véleménynyilvánítás kategóriájába tartozik, ugyanúgy, mint az a hasonló eset, amikor egy székelyföldi román diáklány tavaly román nemzeti színű hajpántot viselt a magyar nemzeti ünnepen. (...)

Wisinger István: A sajtószabadság tavalyi fantomja

A Freedom House 73. éve működik, 1980 óta készül ez a nemzetközileg igen tekintélyes, de sokszor vitatható lista, amelyet leginkább Churchill 1946-os fultoni beszédében a demokráciáról mondottakhoz hasonló szavakkal lehet egészében minősíteni. Az egykori brit miniszterelnök szerint: „a demokrácia a legrosszabb kormányzási forma – nem számítva az összes többi, amellyel az emberiség időről időre megpróbálkozik.” Ez a lista is hasonló viták keresztútjába szokott kerülni, eszerint: „nem biztos, hogy a legjobb, de nincs jobban használható” – állítják szakemberek világszerte. (...)

Érdekes az elmúlt öt év (2009 és 2013) legtöbb pontot nyerő és veszítő országainak listája. A nyertesek listáján 10 ország szerepel, legtöbbet, 32 pontot, holtversenyben Líbia és Tunézia szerezte, de továbbra sem szabadok. A pontvesztők listájának 10 szereplője között 7. helyen szerepel Magyarország, a legnegatívabb pontszámot, mínusz tizenhetet Görögország mondhat magáénak. Magyarország a „szabad” kategóriában utoljára 2011-ben szerepelt.

(...) Az FH-nak van a honlapján egy „blog” szekció is. Itt külön anyag olvasható Magyarországról, amelyben az intézet egyik alelnöke, Arch Puddigton – aki az éves jelentés elkészítésében is vezető szerepet játszott – részletesen értékeli már a mostani választások után azt a dokumentumot, amelyet a magyar kormányzat még néhány héttel a szavazás előtt hozott nyilvánosságra azzal a céllal, hogy a változtatások és a gyakorlat kapcsán nyugaton terjedő „mítoszok”-at eloszlassa vagy cáfolja.

Wisinger István televíziós újságíró, a MÚOSZ volt elnöke

Független-e a Freedom House?

A Wendell Wilkie és Eleanor Roosevelt által alapította Freedom House 1941-től, 73 éve működik. Magát pártfüggetlen, a demokráciát és a szabadságot támogató szervezetként határozza meg. A második világháború óta megszólalt a közép-amerikai, a chilei diktatúrák, a dél-afrikai apartheid, a prágai tavasz, az afganisztáni szovjet jelenlét, a boszniai és ruandai genocídiumok ügyében. Állást foglalt a kubai, burmai, kínai és iraki emberjogi ügyekben, az 1950-es, 1960-as amerikai polgárjogi mozgalmakat illetően, a nyolcvanas években támogatta a lengyelországi Szolidaritás mozgalmat is.

Mindezzel együtt működését szociológusok, médiaszakértők sora kifogásolta, kétségbe vonták pártfüggetlenségét, és azzal vádolták, hogy az amerikai kormányzati érdekeket képviseli. A legtöbbet idézett kritika Edward S. Herman és Noam Chomsky *Manufacturing Consent* című könyve. A szerzőpáros „propaganda-

A szerző csak az első megállapítással foglalkozik, amely szerint: „Mítosz: a kormányzó pártszövetség, a Fidesz–KDNP, egyoldalúan és barátságtalanul megváltoztatott egy jól működő választási rendszert azzal a céllal, hogy biztosítsa 2014-es választási győzelmét”.

Puddington, miután a jogszabályi változások lényegét elmagyarázza, megállapítja, hogy a média nagyobbik fele – nem csak az állami vagy pártbefolyás alatt álló része – egészében elfogult a kormányzat iránt. Utal rá, hogy ezt a tényt a választások kapcsán az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (OSCE) monitorcsoportja is szóvá tette, és az ő jelentésük csak apró részleteiben tért el Ukrajna és Belorusszia értékelésétől, amellyel kapcsolatban hasonló kifogásokat tesznek. A FH alelnök blogja utal rá, hogy a kormányzat olyan módszereket használ a sajtóban domináns szerepe eléréséhez, amelyek visszaköszönnék a kevésbé demokratikus országok gyakorlatából. Az elemző megismertet „a Jobbik”-jelenség létevel és anomáliáival, de a kormányzat szempontjából a hirtelen támadt ukrainai krízis következményeit váratlansága miatt enyhítő elemként értékeli. Ugyanakkor kifogásolja, hogy Orbán ebben a kérdésben milyen „visszafogottan” viselkedett a más kor tapasztalt harciasabb magtartásával ellentétben, és ezt az oroszokkal megkötött atomenergia „kölcöszerződéssel” hozza összefüggésbe. Utal az általában eluralkodó „öncenzura” veszélyességére és arra a hosszú útra, amit kritikusai szerint Orbán Viktor megtett az ellenzéki pozícióból a demokrácia felépítése óta a diktatórikus centralizáció felé. (...)

Összefoglalva: a jelentés három témakörének elemzése utal arra is, hogy világszerte kedvezőtlenül alakul a médiapiac társadalmi környezete. Negyven év és két közép-európai társadalmi berendezkedés személyes gyakorlata alapján számomra az FH jelentés idén különösen két tanulsággal szolgál:

1. Globálisan le kell mondani arról, hogy ha a társadalmi berendezkedés általában demokratikusnak is mondható, az állami és kormányzati szervek és a politikusok hajlandósága a média befolyásolására enyhüljön, vagy pláne felhagyjanak vele. Még a legkedvezőbb helyzetben lévő skandináv újságírókkal személyesen konzultálva is, igencsak érdekes kirívó, de karakterisztikus példák igazolják, hogy a sajtószabadságot hozó tengerfelszín nyugalmáért milyen személyes és gazdasági kompromisszumokat kell kötniük.

2. Biztatónak tűnhet, hogy az Egyesült Államok kormányzati kritikája ilyen pregnánsan jelenik meg egy magát függetlennek mondó amerikai kutatóintézet éves jelentésében, pedig az intézetet és jelentését szakemberek olykor túl „kincstárinak” tartják. Emlékezni kell rá, hogy néhány éve az angliai *News of the World* botrányt produkáló Rupert Murdoch – a világ legnagyobb médiavállalata tulajdonosa – a News Corporation-ön keresztül akár angol politikai kapcsolataival, akár Amerikában a Fox sajtópoliphálózatával milyen befolyást érhetett el. És akkor látnunk kell, hogy a hagyományos médiapiaci rendszer felbomlásával egyidőben az internetnek tulajdonított oly nagy várakozás az egyén lehetőségeit illetően ugyan részben megvalósult, de a társadalmi változásokban érdemi szerepe egyelőre korlátozottan jut érvényre. Sokáig az volt a mítosz lényege, hogy kikapcsolhatatlan az internet, amely végre a maximális szabadság közelébe jutathatja el az újságírókat és olvasókat. Az arab tavasz ezt a hitet növelte, másfelől viszont adódott a példa rá, hogy ha a hatalom akarja, korlátozható, sőt ideiglenesen ki is kapcsolható! És ahogy nálunk nő, végül is mindenütt tapasztalható az újságírói önkorlátozás. S a kínai modell („nem szabad”) kategória, 183. hely, az internet és a CNN korlátozása még az olimpia alatt is) ellentmondásai, ezúttal közhelyszerűsége miatt, szóba sem került. (...)

Mindennél beszédesebb, hogy a jelentés megállapítja: „a globális sajtószabadság egy évtizede nem látott alacsony szintre esett vissza, össztlakosságának mindössze 14% él olyan országban vagy területen, amelynek sajtója „szabad”.

eszköznek” és a nemzetközi jobboldali erők kiszolgálójának nevezi a Freedom House-t. Elmarasztalták a szervezetet azért, mert az 1979-es Dél-Rodéziában (a mai Zimbabwe) szervezett választások tisztának minősítette.

A jogvédő szervezetet elmarasztalták a módszertan miatt is, amely alapján értékelik egy-egy adott országban a szabadságjogok érvényesülését. A kritériumok alapjait a kritikusok a baloldali politikai gyakorlattal szemben elfogultnak, kulturálisan előítéletesnek

nevezték. Felhívták a figyelmet arra, hogy az éves minősítések közötti különbségek gyakran abból adódnak, hogy változik az értékelés kritériumrendszere, és nem abból, hogy a szervezet tényleg követné az adott térségben zajló valós folyamatokat.

Tetten ért médiajövő?

Kolozsvári beszélgetés Dr. Balázs Géza nyelvessel

Kolozsváron tartott előadást május végén, a BBTE újságíró szakának vendégtanáraként, **Dr. Balázs Géza** nyelvész, néprajzkutató, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem (ELTE) tanára, az MR1-Kossuth Rádió *Tetten ért szavak* című nyelvművelő műsorainak szerkesztője, a leggyakrabban előforduló nyelvi hibákról, s arról hogy milyen kellene legyen a médianyelv. Véleménye szerint az írott sajtó kihalófélben van, s helyette más tendenciák alakulnak ki, amelyek valószínűleg az elkövetkező tíz évben át is veszik a helyét. Ezen elgondolkodva, médiaoktatásról, médianyelvről, villáminterjúra kérte a szakembert Járay Zsanett első éves hallgató.

Milyen a magyarországi diákok hozzáállása a sajtóhoz?

Úgy vélem, s tapasztalom, hogy keveset olvasnak, s még kevesebb olyan cikket olvasnak, ami a nyomtatott sajtóban jelenik meg, és emiatt romlik az íráskészségük is.

Magyarországon nincs újságírás szak. Mi van helyette?

Az ELTE-n működik a Kommunikáció szak, amely magába foglalja az újságírást, illetve számos egyetemen létezik még az MA-média szak, például a Corvinus Egyetemen.

Mit takar az, hogy kommunikáció ebben az esetben?

A kommunikáció szak a médiatudományokat foglalja magába, itt a diákok a hagyományos sajtóról, a rádiózásról tanulnak, illetve tévés képzést is kapnak, s már az egyetemen is kipróbálhatják magukat, hiszen az ELTE falain belül működik egy diákrádió, az EPER – az Első Pesti Egyetemista és Főiskolás Rádió. De persze azok, akik a magyar nyelv tanácsán tanulnak, ahol én is tanítok, ők is elhelyezkedhetnek a médiában, hiszen sajtónyelvet és korrektúrát is tanítunk nekik. Nem kell feltétlenül újságíró-diploma ahhoz, hogy újságíró légy.

Dr. Balázs Géza nyelvész, az ELTE tanára

Jó az, hogy nem kell diploma?

Ez nem elméleti kérdés, ez praxis. 1990-ig nem volt ilyen képzés, mégis voltak újságírók. Ide több kell, mint elmélet.

Több bizony... És milyen változásokra számíthatunk?

Nehéz jósolni. A trendek alapján, a hagyományos média megszűnik, a helyére kerül az azonnali információcsere. Ehhez pedig nem kellenek profik. Az emberek nem fognak pénzt adni az újságokért, hiszen azonnal elér majd hozzájuk bármilyen hír.

És akkor minek van jövője?

Az internetnek.... de a jól elkészített médiaanyag mindig kapós lesz. Profi elemzők

Nyílt levél

Kedves kollégák!

A MÚRE legutóbbi közgyűlésének határozata értelmében a Becsületbíróság egyik feladata átdolgozni, korszerűsíteni a MÚRE 2004-ben elfogadott Etikai kódexét, oly módon, hogy kellőképpen tükrözze a médiában, nemcsak a nyomtatott, az elektronikus, a fényképezett, hanem főként az online sajtóban végbement változásokat. Cél, hogy a megújuló etikai kódex a XXI. századi média követelményeihez alkalmazkodva segítse elő a sajtószabadság gyakorlását az állampolgárok jogainak figyelembe vételével, a hírközlés, információtovábbítás valamennyi létező, vagy a jövőben kialakuló formáin keresztül.

A kidolgozandó etikai kódexnek többek között tartalmaznia kell az online médiában működő újságírók felelősségére vonatkozó specifikus szabályokat, tisztáznia kell, hogy mely internetes műfajok nem tartoznak az újságírói szakma gyakorlásának körébe (például: fórumok, chat-szobák stb.), ki kell mondania, hogy a média kiadói és szerkesztőseinek vezetői felelősséggel tartoznak az általuk megjelentetett és felügyelt online média teljes felületének tartalmáért.

A munka áttekinthetősége, könnyebb nyomon követhetősége érdekében a BB keretében 4 tagú munkacsoport alakult (tagjai: BÖGÖZI ATTILA, DEÁK GYÖNGYI, MÓZES EDITH koordinátor, SZUCHER ERVIN), amely előkészít egy szövegszerű javaslatot, amit majd rendkívüli testületi ülésen fog megvitatni, kiegészíteni a Becsületbíróság, s terjeszt majd elő a MÚRE közgyűlésének elfogadás végett.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az egyesület tagjai nem vehetnek részt már az előkészítő munkában is. Sőt, a Becsületbíróság egyenesen kíváncsi tartaná, ha a kódex módosításait minél szélesebb körű szakmai vita előzné meg, melybe bárki, akinek az adott témakörben használható javaslata van, bekapcsolódhat.

Munkamódszerként a szövegszerűséget javasoljuk, tehát bármilyen javaslatot, új cikelyt, stb. írásban kérünk eljuttatni a BB titkáranak címére (), legkésőbb július 31-ig, a szövegszerű javaslatokhoz – szintén írásban – rövid indoklást kell mellékelni, melyben a kezdeményező vázolja, miért tartja indokoltnak javaslatát.

Munkánkhoz felhasználhatjuk a magyarországi újságíró szervezetek eddigi tapasztalatait, a nemzetközi újságíró szervezet ajánlásait, nem tévesztve szem elől a román törvények vonatkozó paragrafusait, a fő hangsúlyt természetesen az erdélyi magyar sajtó sajátosságaira helyezve.

Tehát kedves kollégák, várjuk észrevételeiteket, javaslataitokat, hogy a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének megújuló etikai kódexe olyan kötelező magatartási szabályok foglalatára legyen, melynek kidolgozásába a tagság aktívan bekapcsolódott, és a benne meghatározott követelmények a romániai magyar sajtó egészének elfogadható szakmai-etikai magatartásszabályokat jelenthessenek.

Mózes Edith

a Becsületbíróság elnöke

kellene majd a szakmába, akik képesek folyamatelemzéseket végezni. Sok munkára lesz szükség, jól képzett szakértőkre és kommentárookra. Szerintem erre lesz igény, mert sokan lesznek benne a participatív médiában, de közülük kevesen lesznek profik.

Mire bízhatja ezek után a már szakmában lévő újságírókat, s azokat, akik erre a pályára készülnek?

Arra, hogy legyenek jártasak egy-két konkrét területen. Ki kell találni olyat, amit más nem csinál. Nem a divatot, mert abból

sok van. De össze kell gyűjteni egy témával kapcsolatos sokféle információt, itt van például az Egek Ura blog, amelyet egyik volt tanítványom, Varga G. Gábor készít: a repülésről, repülőterekről, s minden ehhez kapcsolódó témáról. A szerző a *Népszabadság* újságírója, nem végzett kommunikáció szakot. Talált egy témát, s ebben dolgozik. Ebben ő lesz a profi, s itt a jövő: egy dologban elmélyülni. És még egy fontos dolog: úgy ismerni a médiakonvergencia korában a szakmát, hogy mindenben jártasak legyünk, mert ma már, a multimediális világban, kép is kell és hang is.

Kisújság: alkalom az újjászületésre

Kényszerszüneten a 20 éves, folyamatos megjelenéssel dicsekedhető *Gyergyói Kisújság*. Az elvesztegetettnek hitt időt megújulásra használják a hetilap lelkes munkatársai. Új arculattal fog megjelenni, ha sikerül hosszabb távra biztosítani a kiadáshoz szükséges anyagi alapokat. Újdonság, hogy a világhálón is követhető lesz, ott gyakrabban frissítve, hogy a heti nyomtatásos megjelenések között friss hírek, események is helyet kaphassanak.

Ez volt

Nem is olyan régen olvasói eltartották a lapot. Akkoriban 3000-nél is több Kisújság kelt el. A magát függetlennek mondható hetilap a polgári értékek szellemében jelent meg, ellenzéki hangot üthetett meg az akkori RMDSZ-es városvezetéssel szemben is. Nem titok, szerepet játszott abban, hogy a jelenlegi városvezetés MPP-s színekben kerülhessen győztesen ki a választási küzdelemből. Ám két választási győzelem után sem mondhatta magáénak az MPP helyi szervezete sem, bár ellenzéki hangja jelentősen szelídült a hatalomváltás után. Ezt olvasói jelezték is, úgy vélték, a lap „lefeküdt” a jelenlegi vezetésnek.

Cáfolni lehetett volna. Eredmény nélkül. Az olvasói szímat nem járt messze a valóságtól. A lapnak jobbára a jelenlegi vezetéshez közel állók reklámhirdetéseit jelentették a túléléshez szükséges szalmaszálát. A pénzügyi gondok hónapról hónapra megismétlődtek, az országos legalacsonyabb átlagbér körül fizetett újságírói még havi járandóságukat sem kaphatták több alkalommal egy összegben kézhez.

Másfél éve a kialakult rossz hangulat miatt három újságíró hagyta ott a lapot. Munkájukat Ábrahám Imre főszerkesztő, két, az egyetemet frissiben végző munkatárs, Csata Beáta és Borsos Júlia, a sportrovatot szerkesztő a lap legrégebbi újságírója, Rokaly Zsolt, aki a *Kisújság* jogelődje, az 1994. február 10-én megjelent *Gyergyói Synten Minden* című első lapszámánál már a szerkesztőség tagja volt, illetve – gyakorlatilag önkéntesen – alulírott próbálta meg hétről hétre pótolni, kielégíteni az olvasókat. A lap korrektora Bakó Katalin volt.

Az egykori melléklet helyett a laptestbe került a felénk legnézettebbnek számító tévécsatornák műsora. A *Gyergyói Kisújság* 20, esetenként 24 oldalon jelent meg, 2,5 lejért árusították a Gyergyói-medencében. Előfizetői száma elenyésző volt. Terjesztését a tördelést is végző Antal Zsolt végezte. Egy titkárnő, Salamon Ildikó látta el mindazt, amire megkérték, beleértve a lapzártával kapcsolatos segítséget is.

A *Gyergyói Kisújság*ot eddig négy alkalommal perelték be. Egy esetben egyezség született, két esetben pert nyert, egy esetben elvesztette a pert. Ez utóbbi ügy elgondolkosztathatta a Kisújság Alapítvány által működtetett lap munkatársait, hiszen úgy került belé egy, a valóságot nem teljesen fedő anyag, hogy arról az épp úton lévő főszerkesztő nem is tudott. A baj csíholója pedig – természetesen – faképnél hagyta a bajbajutottakat. A per után a szerkesztőség évekig fizetett – munkatársai bérkiegészítése helyett – egy minimálbérenyi összeget a pert nyert, valótlansággal vádolt egykori gyergyócsomafalvi alpolgármesternek. A „nagy” témát tálaló és megjelenését kikerőszakoló politikus pedig azóta kerüli a lap háza táját.

Bár lehetőségei csökkentek, tavaly még hasznos és tartalmas évkönyv kiadására is vállalkoztak a munkatársak. A belső munkakapcsolat hiányosságai, az egyéni sérelmek orvoslásának folyamatos elmaradása jelezte: elszakadt a főszerkesztő a munkatársaktól, nem csapatban gondolkodik. Az ügyvezető sem avatta be mindenbe az érintetteket. Ezt kívülről csak a nagyon figyelmesek, illetve a jól értesültek észlelhették, miközben a munkatársak számára alig maradt ösztönző tényező a jó munkavégzéshez.

A gazdasági helyzet romlását a támogatások alakulása is jelezte: egyre több maradt az ígért és egyre apadt a támogatás nagysága. Már az a havi 300-400 lej reklámra fordított összeg is kezdett sok lenni némelyik vállalkozó számára. Megnőtt a kintlévőség, április végére pedig minden egyes lej hiánya azt okozta volna, hogy az újság ráfizetessé válik.

2014 tavaszán két-három vezércikkben a városvezetést „karcolta” a főszerkesztő, illetve két esetben a helyi katolikus egyházat érintő

dolgokat. Volt plébános, aki egyenesen az ol-tártól intézett sikeres támadást a lap ellen, hogy érkezzon az utolsó döfés is: Mezei János polgármester megvonta a reklámokra szánt összeget, a havi 1200 lejt, ami ellenében a hivatal minden sajtónyilatkozatát, beszámolóját, reklámszövegeit azonnal közölte a lap. A polgármester egy szerencsétlen nyilatkozatát aztán felkapta a média is: „Nem támogatunk olyan újságot, amely negatív írásokat közöl személyesen rólam és az önkormányzatról.”

Ez van

Az ügyvezető ez után egyik napról a másikra bejelentette: a munkatársak munkanélküli-re mennek, a lap nyomtatása megszűnik. Mindent átadott, elszámolta a kintlévőségeket, az alapítvány tulajdonában lévő javakat, és – 0 lej tartozással – átadta a kulcsokat a lap tulajdonosának, az alapítvány alapítójának, Kolumbán Tibor vállalkozónak, aki mellesleg soha nem szólt bele az újság munkájába. (A kialakult helyzet ismételt a „jó” együttműködés mintapéldája volt.) Az időközben megszerzett leltári tárgyak (kazán, fűtőtestek, bútorzat, nyomtatók, szkennerek, páncélszekrény, a mára elavult számítógépek és más, kisebb értéket képviselő eszközök) eladását javasolva – amiből a munkatársak bérének elmaradt részét (mintegy 7000 lejt) is rendezni lehet, nem vállalta tovább az ügyvezetést. Nem titkolta el érzelmeit a várost vezető politikai alakulat iránt, illetve azt, hogy az újság rossz lóra tett, amikor felhagyott addigi ellenzéki ségével, amivel az RMDSZ-es időkben sikeres lehetett. Zári Zsolt a következőket tudatta a *Gyergyói Hírlapban*: „A politikába nem ártottam bele magamat, nem mennék bele most sem ebbe a kérdésbe. Nyilvánvaló, hogy nem RMDSZ-párti volt a *Kisújság*, de az RMDSZ-esek is fontosnak tartották, hogy véleményük itt is megjelenjen, sőt, közleményeik megjelenéséért fizettek is. Ezzel szemben az MPP soha egyetlen lejt sem fizetett a *Kisújságban* megjelent hirdetményeikért, közleményeik

megjelentetésért. Fontosnak tartom, hogy ezt közöljem, mert sokan úgy gondolják, hogy az MPP ki tudja, mennyi pénzt fizetett az újságnak. Amíg Gyergyóban nem volt »kormányváltás«, addig önállóan is meg tudtunk élni. Hat éve, Mezei János megválasztásakor a mostani példányszámnak többszörösét adtuk el. Oda álltunk, ahova. Rossz felé. Ez ide vezetett” – közölte Zári, hozzátéve, hogy lett volna olyan RMDSZ-hez közeli személy, aki hajlandó lett volna megvásárolni és tovább működtetni a lapot, de ezt a tulajdonos és a vezetőtanács elutasította. (Forrás: *Gyergyói Hírlap*).

Szerencsére, egy újság sorsa nem egy ügyvezető félreállításától függ csupán. Döntésének jogosságát percig sem vitatva, hiszen anyagi felelősség egyedül őt terhelte, nem hallgatható el az sem, hogy a döbbenet a munkatársak körében ismét az váltotta ki, hogy sejtésük sem volt a valós helyzetről, a már említett hiányos munkatársi kapcsolatok miatt.

Amikor az ember bűnbakot keres, általában talál is. Most is ez történt. A sok év alatt kialakult kóros belső helyzet orvoslása, a tényszerű számbavétel, az önelemzés, a „reklámtortából” kiszakítható szelet növelésének módozatai helyett másra próbáljuk ráhúzni a vizes lepedőt. Mezei János polgármesterre, az MPP-re, holott rugalmasságunk, az új napilap, a *Gyergyói Hírlap* megjelenése okán kialakult állapot más szerepet szabott a *Gyergyói Kisújságnak*.

Ez lesz, vagyis a jövő

Ákár hasznos is lehet a kényszerszünet, hiszen közben korszerű honlap készítése folyik, új arculatú és tartalmilag is másabb nyomtatott lapban gondolkodik a kuratórium és azok a munkatársak, akik hűek maradtak a *Kisújság*hoz. Jobb minőségű fényképek közlésére alkalmas papíron megjelenőt, érdekes műsormelléklettel. Nyilván, ezt a pénz dönti el, illetve az, hogy sikerül-e 1-2 újságíróval növelni a szerkesztőség létszámát.

Honlapunk július 5-én biztosan olvasható lesz már a *repix* szakemberei munkája nyomán.

A nyomtatott, hetilaphoz illő, elemzéseket bővebben megjelentető, külsős munkatársak, egye-egy terület szakembereinek ismereteit igénybe vevő, változatosabb, színesebb témaválasztással, új arculattal kínálandó *Gyergyói Kisújság*ot július 10-e körül próbáljuk piacra juttatni.

A világhálón jelenleg a *kisujzag.ro* cím alatt olvashatók alkalmi cikkek.

Bajna György

A Kisújság gárdája reméli, hamarosan visszatérhetnek a lappiacra

Egyesületi hírcsokor

A 2013. év lezárása

Tatranon 2014. május 9-én megtartott közgyűlésén az egyesület tagsága elfogadta a 2013. évre vonatkozó éves jelentést, a pénzügyi jelentést és a cenzori jelentést. Ezek röviden a következőket tartalmazzák:

2013-ban az egyesület riporttábort szervezett Ratosnyán (Maros megye), 12 újságíró részvételével, illetve megszervezte a *Közösségi újságírás* című konferenciát és a díjátadással egybekötött tisztújító közgyűlést Gyergyószárhegyen, Hargita megyében. Ezekhez egyesületünk támogatást kapott a Communitas Alapítványtól, valamint a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-től.

A Communitas Alapítvány támogatta az egyesület működését, a *Romániai Magyar Sajtó* című lapunk folyamatos kiadását. A pályázatot elszámoltuk.

A 2014-es MÚRE-tevékenységről

Eddig megvalósult projektjeink:

- 2014. február 1-jétől Farczádi Attila a MÚRE ügyvezetője. Feladata a szervezet operatív működtetése.
- Elkészült a MÚRE-könyvtár leltára; folyamatban van a könyvtár és az irattár rendezése. Kifestettük a marosvásárhelyi székházat, folyamatban van az iroda további korszerűsítése.
- Gyergyószárhegyen célul tűztük ki a tagság sorainak rendezését; nyilvántartásunkból és az internetes albumból kikerültek azok az egykori tagok, akik nem rendezték tagságuk helyzetét.
- Operatívabbá tettük a tagsági kérések elfogadását: az IT online is elfogadhatja a kéréseket (a támogatási és jóváhagyási feltételek nem változtak).
- Az IT döntése alapján, szintén a tagság helyzetének rendezését segítő, ingyenessé tettük az első újrairatkozást, minden további újrairatkozás 60 lejbe kerül.
- A tagdíjat, az előírásoknak megfelelően, havi 8 lejre emeltük; februárig érvényes az éves előrefizetési kedvezmény (januártól januárig); további kedvezmény, hogy bármely hónapban egyéves befizetésre kéthavi kedvezményt biztosítunk.
- Sajtónapot szerveztünk Csíkszeredában, a Hargita és a Kovászna Megyei Önkormányzat tal közösen.
- Több megyében megalakultak a sajtóklubok: a korábban működő marosvásárhelyi mellett,

rendszeressé váltak a találkozók Nagyváradon, Kolozsváron, a Háromszék-Barcasági területi szervezetben. A többi területi szervezetnek is ajánljuk a rendszeres találkozót.

- Az RMKT-val közösen, ikerképzést szerveztünk: újságíróknak közgazdaságról és közgazdászoknak újságírásról; a partner-szervezet is javasolta a képzés megismétlését; igény mutatkozik Nagyváradon és Csíkszeredában vagy Sepsiszentgyörgyön is hasonló képzésre.

- A korábbi szünet után idén újra a MÚRE javaslatára, Aranytoll-díjat kapott a MÚOSZ-tól Gálfalvi Zsolt marosvásárhelyi újságíró.

- A BBTE újságírás szakával közösen, esszé-pályázatot írtunk ki középiskolásoknak; a MÚRE részt vett az elbírálásban és vállalta a beérkezett minőségi munkák közlését.

- A MÚRE elnöke levelet intézett a főszerkesztőkhöz, partnerségre kérve őket; a beérkezett válaszokat, javaslatokat rendszerezzük és felhasználjuk őket a további munkában.

Folyamatban, megvalósulóban lévő projektek:

- Az Erdélyi Református Egyházkerülettel megkereste a MÚRE-t, hogy szervezzünk közösen képzést egyházi sajtó témában. Az egyeztetés folytatódik.
- Hargita Megye Tanácsával folyamatban van egy folyamatos együttműködési szerződés megkötése, konkrét, már megvalósult pontja a Sajtónap megszervezése minden évben.
- A magyarországi Etikai Önszabályozó Testülettel közösen, a Becsületbírószág elkezdte a Közös Etikai Alapelvek korszerűsítését.
- Szükséges az Alapszabály módosítása is, amelyhez az Igazgatótanács várja a tagság javaslatait is.

Terveink:

- Kiadjuk a *Jogi kalauz újságíróknak* című kötetet (a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatásával).
- Riporttábort szervezünk július első napjaiban Kalotaszegen (Farnason, Váralmás községben), az ott született munkákat kötetben kiadjuk (pályázati támogatással).

Egyéb:

A MÚOSZ elnökével, Tóth Károllyal folytatott tárgyalás nyomán, Tihanyban, a MÚOSZ-üldőben a MÚRE-tagok is kedvezményesen üdülhetnek (részletek a MÚOSZ honlapján, az ott megadott kontakton keresztül lehet egyeztetni).

Elismerések a Magyar Nyelv Napjain

Május 16-18. között rendezte Nagyváradon, az Ady Endre Liceumban a Magyar Nyelv Napjait az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége. Az ünnepélyes megnyitó fénypontja volt a Sütő Andrásról elnevezett Nyelvörzés Díja átadása, amelyet 2014-ben **Szilágyi Aladár** helytörténész, publicista, szerkesztő, az *Erdélyi Riport* hetilap és a *Várad* folyóirat munkatársa kapta (fotó). Laudációt Szűcs

László mondott. Idén, a díj átadásának történetében először, az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége posztumusz kitüntetésben részesítette a nagyváradai tanár, újságíró, költő **Tüzes Bálintot**, aki egy éve hunyt el. A különböző egyházi lapokban, továbbá a *Reggeli Újságban* rendszeresen publikáló kolléga emléket Dénes László méltatta, a posztumusz díjat Tüzes Bálint fia vette át.

Varadinum-díj a *Váradnak*

A *Várad* folyóirat szerkesztősége kapta az idei Varadinum díjat a rendezvénysorozat idei szervezésében betöltött szerepéért. A folyóirat irodalmi estet szervezett a Móricz-monográfia szerzőjével, Szilágyi Zsófiával, gyermekkoncertet Gryllus Vilmos és Tóth Ágnes költő részvételével, könyvbemutatót (Kántor Lajos: Domokos Géza kockázatai), továbbá író-olvasó találkozókat felnőtteknek és gyermekeknek Kukorelly Endre és Varró Dániel részvételével.

A díjat jelentő plakettet a rendezvénysorozat záróestjén a Nagyvárad Állami Színházban Szűcs László igazgató vette át Kelemen Hunor kulturális minisztertől.

Ezüstkecske-díj diákoknak

A MÚRE egyik legfiatalabb tagja, **Kádár Hanga**, nyerte el idén az Ezüstkecske díjat, a Babes-Bolyai Tudományegyetem újságíró szakán.

A pályázat célja, hogy minőségi újságírással ösztönözze a szak diákjait. Az Ezüstkecske-díjra minden évben az elsőéves újságíró-hallgatók pályázhatnak, 3 különböző műfajú, a sajtóban a tanév folyamán megjelent írással (tudósítás, interjú, riport, vélemény). Az Ezüstkecske oklevéllel ötven dollár értékű pénzjutalom jár.

Az idei kiírásra a nyertes mellett pályázott még **Bede Laura** és **Gedő Dalma-Orsolya**. Gratulálunk a fiatal újságíróknak!

Díjazott az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület

Tizenkét díjat osztott ki idei közgyűlésén az (EMKE), közöttük három esetben újságíróké a díj. A kolozsvári Protestáns Teológia dísztermében tartott díjátadáson Széman Péter, az EMKE új elnöke adta át az elismeréseket.

A közvéleményt pozitívan alakító, a hagyományokat tisztelő és az újra érzékeny riportjaiért, interjúiért Spectator-díjat kapott **Ferencz Zsolt**, a Kolozsváron megjelenő *Szabadság* című napilap munkatársa. Fiatal kollégánk interjúival, riportjaival, a kulturális életről szóló beszámolóival

lopta be magát az olvasók szívébe.

Az erdélyi magyar zenei életben kifejtett fáradhatatlan, több évtizedes művészi, ismeretterjesztői és oktatói munkásságáért, Nagy István-díjat vehetett át **dr. Benkő Judit Emese**, a Kolozsvári Rádió szerkesztő-műsorvezetője, a komolyzene, az opera- és operettműsorok felelőse. „Benkőci” – kollégái közül sokan így szólítják – mesterien ötvözi műsoraiban a jelenkor eseményeit és a rádió szalagtárának dokumentum értékű felvételeit. Nevéhez fűződik a Kolozsvári Rádió hangversenytermében szervezett

kóruskoncert-sorozat, amelyet a Romániai Magyar Dalosszövetséggel közösen szerveznek.

Az egyéni díjak mellett, egy szerkesztőség is elismerésben részesült: a közösség hiteles tájékoztatásáért, magyarságunk kulturális, művészeti, társadalmi életének és törekvéseinek hat évtizedes szolgálataért díszoklevelet kapott az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesülettől a **Kolozsvári Rádió magyar szerkesztősége**. A díjat **Sántha Emőke** szerkesztő, a tájékoztató műsorok vezetője vette át.

A hiánypótlás mestersége

A kolozsvári ME.dok médiatudományi folyóirat

A Kolozsvári Kommunikáció- és Médiakutató Intézet által kiadott ME.dok folyóirat idén IX. évfolyamába lépett, ami mindenképp említésre méltó a valamelyest hiánypótló lap életében, hiszen Kolozsváron nem igazán találkozunk más, magyar nyelvű médiatudományi folyóirattal.

A lap dr. Cseke Péter főszerkesztése alatt működik, a főszerkesztő-helyettes pedig dr. Tibori Szabó Zoltán, de a szerkesztőbizottságban hazai és külföldi egyetemek munkatársai is feltűnnek. A legutóbbi lapszámokat főként a Babe?-Bolyai Tudományegyetem újságírói szakszakán oktatói: dr. Botházi Mária és dr. Péter Árpád szerkesztette, illetve minden évben megjelenik egy filmes tematikájú lapszám, amellyel dr. Kassay Réka foglalkozik. A ME.dok médiatudományi folyóirat évente négy lapszámmal jelentkezik, amelyek a média és kommunikációtudományok különböző területeivel és témáival foglalkozó írásoknak nyújtanak megjelenési felületet. Az alábbiakban a legutóbbi két lapszám tartalmát tekintjük át.

A tavalyi utolsó ME.dok lapszámban a 4. oldalon ME.fotográfia címszó alatt Kászoni Keresztes Sándorral ismerkedhetünk meg, aki fotóit kölcsönözte a VIII. évfolyam 4. számához. A lapszámban szereplő első tanulmányt Balázs Géza nyelvész, néprajzkutató, az Eötvös Loránd Tudományegyetem oktatója jegyzi, címe: *A bőr emlékezik. Jelek a testen*. A tanulmányban Balázs Géza az emberi testtel, mint az egyik legfontosabb jelhordozóval foglalkozik. Különböző rendszerekben tárgyalja a testjeleket a jelhordozó felől, a kommunikátor szándéka szerint, a jelek keletkezése szerint, illetve a kommunikáció funkciója, célja szerint, de kitér a testkommunikáció területeire is, mint a tetoválás vagy testátalakítás.

A ME.diárium fejezetcím alatt két doktorandusz kutatásába tekinthetünk be. Először Péter Edit írását olvashatjuk *K. Papp Miklós és Szinnyei József levelezése* címmel. Péter Edit írásából megtudjuk, hogy a két

személyiséget a hírlap, az irodalom, a történelem és a gyűjtés szenvedélye köti össze. Ugyanakkor a levelezés számos új aspektusát mutatja meg a két életműnek, érdekes adatokat olvashatunk a *Hölgyfutár* és *Történeti Lapok* című újságok keletkezéséről, de a sajtó szerepéről is tárgyalnak. Andorkó Júlia *Irodalom és emlékezet az Utunk hasábjain* című írásában az emlékezet és irodalom sajátos kapcsolódását vizsgálja a romániai szocializmus első periódusában, a kolozsvári *Utunk* irodalmi folyóirat első 15 évfolyama alapján.

A ME.dok következő, ME.teória fejezetét négy kutató közös tanulmánya indítja. Bauer Béla, Déri András, Gyorgyovich Miklós és Pillók Péter írásának címe: *A középosztály osztályosodása: a magyar modell* és olyan kérdésekre keresi a válaszokat, mint beszélhetünk-e egy középosztályról vagy inkább középretegekről érdemes, milyen szempontból van középen, akit ehhez a társadalmi csoporthoz sorolunk, hogyan alakult ki a magyarországi középosztály és milyen módon lehet a legjobban meghatározni a középhez tartozók csoportját.

A középosztály kérdései után Bucur Tünde Csilla doktorandusz *Önnön képünk idegensége. A fotográfia Závada Pál írásaiban* című tanulmányával ismerkedhetünk meg. Amelyben azt vizsgálja, hogy a szöveg és kép közötti párbeszéd hogyan alkot új gondolkodásmódot a múltból és a hagyományokról.

A tanulmányok sorát Boda Székedi Eszter doktorandusz, tanár és filmkritikus munkája folytatja. Írásának címe: *A film hermeneutikai olvasása. Wim Wenders és Peter Handke együttműködése a hermeneutika tükrében*, amelyben a hermeneutika útján járva, a komparatív módszer eljárásait követve a verbalitás és vizualitás kölcsönhatását vizsgálja.

A ME.dok 2013-as utolsó lapszámának záró tanulmányát Szűk Balázs, debreceni író, filmkritikus és egyetemi oktató jegyzi. Bábos börtönherceg című írásában azt boncolgatja, hogy a szétszóródva élő magyarországi ro-

[ME.DOK]

MÉDIA-TÖRTÉNET-KOMMUNIKÁCIÓ
MEDIA-ISTORIA PRESEI-COMUNICARE
MEDIA-HISTORY-COMMUNICATION

[7]

Zsizsmann Erika:
A fényképek szerepe Anca Damian
Cruic című animációs filmjében

[19]

Boda Székedi Eszter:
Földön, vízen, világűrben
– egyszereplős filmek
több szempontú vizsgálata

[41]

Berekméri Gabriella:
A gemyeszei Teleki-kastély
ármányában

2014/2
IX. évfolyam, 2. szám

Az idei második szám
borítólapja

mák történelmének rekonstrukciója szinte lehetetlen, mert kevés a hiteles forrás, majd Kőszegi Editet idézi, aki szerint előítéleteink azért születnek, mert nem ismerjük a kultúrájukat. Ezen elgondolások fényében elemzi a továbbiakban Kőszegi Edit és Szuhay Péter Sitiprinc (Börtönherceg) című fikciós-dokumentumfilmjét, amely autentikus olvasatot ad a mi-ők szüntelen újramegalkotó „etnikus háborújáról”. A lapszám utolsó oldalain pedig a Minerva Könyvtár újabb köteteiről kapunk egy listát.

Két évtizeddel ezelőtt indult be a négyéves újságíróképzés a kolozsvári Babe?-Bolyai Tudományegyetemen előbb román, majd magyar és német nyelven. Erre az évfordulóra emlékezik dr. Cseke Péter egyetemi tanár a ME.dok című médiatudományi folyóirat idei

első kiadásában, *A kolozsvári magyar média-oktatás és -kutatás első évtizedei* címmel.

A professzor, akinek komoly szerepe volt a közigazgatási és kommunikáció-tudományi képzés magyar nyelvű elindításában, írásában arra emlékeztet: „Az egyetem feladata nem az, hogy zsenit neveljen. Az egyetem szakembert képez. A mi karunk a mass-media intézményei számára készít fel szakembereket. Persze, az is igaz, hogy a román mass-media még nem igazi intézmény.”

Dr. Gross Péter, az amerikai Tennessee médiatudományi egyetem igazgatójának írása a cenzúráról és öncenzúráról szól, amelyben arra a következtetésre jut, miszerint ezek a jelenségek ellentétesek a szabadság, a demokrácia és az igazságkeresés alapelveivel. „A cenzúra és az öncenzúra eredete és mechanizmusai nem intézményekkel állnak kapcsolatban, hanem sokkal inkább hozánk, egyénekhez és egyénekből álló csoportokhoz kötődnek” – állapítja meg a szakember, akinek tanulmányát dr. Tibori Szabó Zoltán újságíró fordította magyar nyelvre.

Egy több éve készülő, hiánypótló kiadvány előkészületeinek részleteibe vezet be Simonffy Katalin egyetemi oktató, a Román Televízió munkatársa *A mi magyar adásunk* című írásában. A szerző és két kollégája, Józsa Erika és Tomcsányi Mária felismerték, hogy a romániai magyarság hétköznapijait és ünnepeit tükröző, 1969. novemberi megalakulásától 1985. januári megszűntéig heti rendszerességgel jelentkező Román Televízió magyar adásáról semmilyen írás nem született. Így a szerzők, akik maguk is a magyar adás munkatársai voltak az említett időszakban, eldöntötték, kötetben foglalják össze csaknem húsz év történetét, és a lelkiismeretes munkának köszönhetően mára már az utolsó simításokat végzik a visszaemlékezéseket és interjúkat is bőven tartalmazó kiadványon.

A ME.dok folyóirat idei első kiadványa a Hungarológiai Doktori Iskola diákjainak tanulmányait is tartalmazza: Orbán S. Katalin *Területi vagy regionális?*, illetve Deák Anita *Egészségügy és higiénia a 20. század elején a hirdetések tükrében* című írásaik kutatási területeik eddigi eredményeit tartalmazza, valamint Lakatos Artúr történész *Élet a rendszerváltás után* című tanulmánya a volt szocialista országok hadseregeinek labdarúgó csapatainak 1989 utáni időszakát mutatja be.

drd. Deák Anita
drd. Berszán Réka

BBTE, Hungarológia Doktori Iskola, I. év

Négy nyelv, egy falu: Erzsébetlak, Vajdaság

„Kevesen vagyunk, mindennel kell foglalkozni” – válaszolja a riporter kérdésére a tanítónéni, az erzsébetlaki magyar művelődési egyesület vezetője. S ebben az egy válaszban benne van Erzsébetlak egész élete. Egy szeletet belőle megismerhetünk abból a kötetből, amelyet a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének (MÚRE) tatrangi találkozóján mutattak be első ízben – még a vajdaságiak sem látták azelőtt a róluk szóló, főleg általuk készített kötetet¹

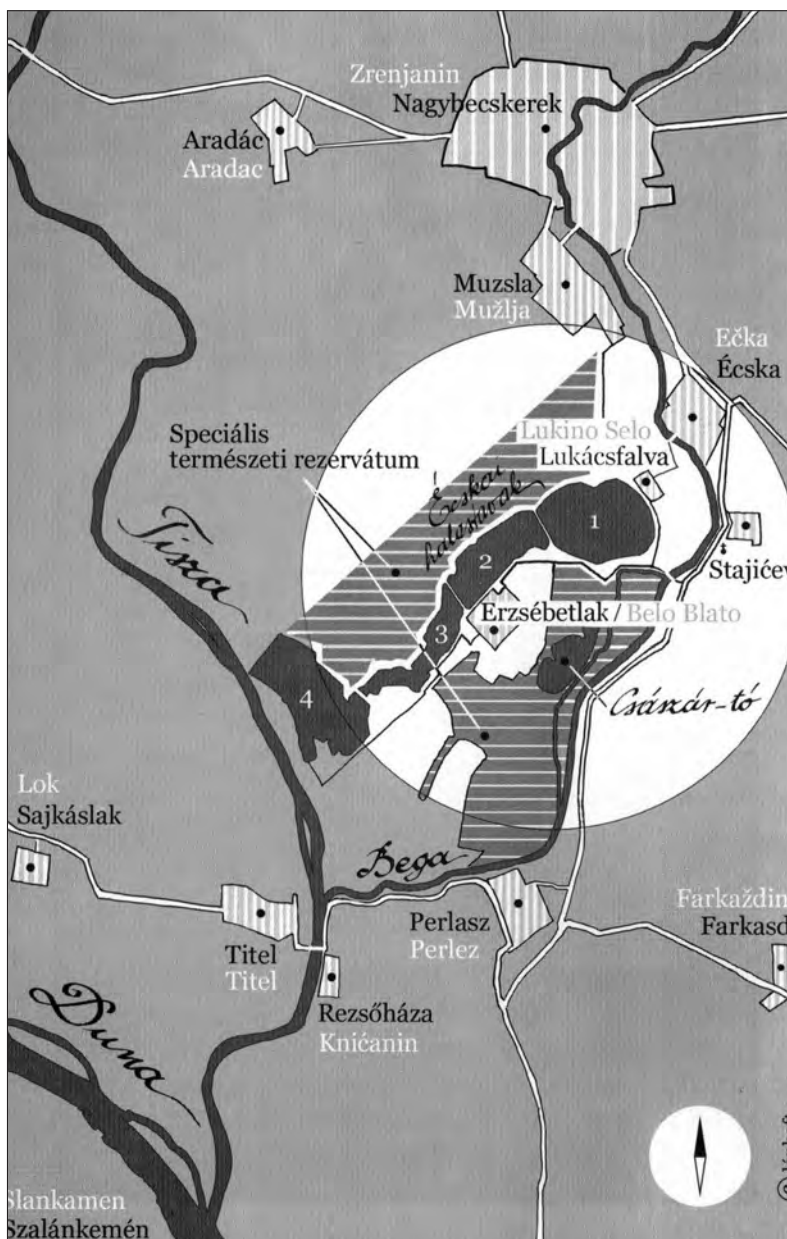
Szlovákul Belo Blato, szerbül Biele Blato, németül Elisenheim – olvasom a fülszöveget abból a kötetből, amely a vajdasági kis magyar faluban készült, a Vajdasági Magyar Újságírók Egyesületének (VMÚE) riporttáborában, amelyben közreműködtek a MÚRE tagjai is. Itt, az Écskai halastavak és a Császár-tó között, remélhetőleg fellendül a falusi turizmus, s ezt nem csak leírták, de ki is próbálták az újságírók. A vendéglátásról is olvashatunk a kötetben.

Megismerhetjük a közel egytucat írásból, beszélgetésből és fényképből, összesen mintegy 90 oldalból a vajdasági település történelmét és vízrajzát éppúgy, mint a helyi szokásokat, hagyományokat. Megtudjuk, miben más az erzsébetlaki birkapaprikás, hogy vajon tudnak-e arrafelé magyarul mulatni, és hogy hány nyelven tanulnak az iskolás gyerekek. Mert Erzsébetlakon az a néhány száz lakos több nemzetiségen osztozik: a magyarok mellett, legalább ugyanennyien (500-an) élnek itt szlovákok, kevesebben, mintegy 200-an bolgárok, de vannak még szerbek, horvátok, németek is a faluban, s az öregek általában beszélik egymás nyelvét. Kiderül a kötetből, hogyan viszonyulhat egy erdélyi magyar újságíró a Vajdaság azon részéhez, amelyről korábban alig hallott, hogy mióta működött bentlakásos otthont magyar fiataloknak egy paltján (értsd: katolikus bolgár) pap, miköz-

ben több falu katolikusait szolgálja, ha kell, több nyelven.

S mindemellett a könyvnek van még egy óriási értéke: a MÚRE riporttábor példáján felbuzdulva, a VMÚE is nekivágott első riporttáborának, s nyomában máris kötettel büszkélkedhet. Kívánjuk, hogy a MÚRE *Köborlás és helytállás* sorozatának mintájára, a Vajdaságból is sorra születhessenek a riportkötetek.

Rácz Éva

¹ Tóth Livia (szerk.): *Szigetlét: írások, beszélgetések, fényképek*. Vajdasági Magyar Újságírók Egyesületének kiadása, 2014

Beszéljünk a terjesztésről

Az írók, újságírók és az olvasók közötti kapcsolatban van egy igen fontos láncszem, a terjesztőké, a könyv- és lapárusoké. Bizony, ez a láncszem gyakran meggyengül, elpattan, vagy nem veszik kellően komolyan a szerepét, s ilyenkor máris lehet temetni, siratni a Gutenberg galaxist.

Meglehetősen lehangoló látni például, milyen mértékben romlik a postai szolgáltatások minősége, a kisebb településeken, ahol nem működik valamely kiadványtársulat saját lapkihordói hálózata, ott szinte lehetetlen, illetve fölösleges sajtótermékekre előfizetni. Hiszen a postás egyre ritkábban csenget be... Az sem igazán elfogadható, hogy terjesztési okok miatt a napilapok többsége nem tudja vállalni a szombati szám megjelentetését a huszonegyedik században.

Régi vesszőparipám, hogy a sajtótámogatások körébe valamilyen formában be kellene vonni a kiadványok célba juttatását is, különösen ama kiadványok esetében, amelyek nem is különösen érdekelték a piaci jelenlétük bővítésében. Magyarán a támogatás egyféle feltétele kellene legyen annak igazolása, hogy az adott médiaműhely gondot fordít kiadványa menedzselésére is. Csak legyen hol. Szerencsére vannak pozitív példák is. A minap például Nagyvárad központjában, a Garasos gyalogos híd közvetlen

közelében egy új, a városvezetés által elfogadott szabványos, esztétikai elvárásoknak is megfelelő újságos-könyves stand nyílt, hangsúlyosan magyar kínálattal is. Ritka manapság az ilyen vállalkozás, inkább azt tapasztaljuk, hol, mikor, ki húzza le a rolót. Miért is ne lehetne támogatni az ilyen próbálkozásokat, miközben komoly összegek mennek el olyan kiadványok támogatására, amelyeket soha, sehol nem lehet megvásárolni? Akár egyfajta hálózatát is el tudnám képzelni a magyar sajtókiadványokat forgalmazóknak valamennyi olyan településen, ahol mondjuk legalább 3-5 ezer potenciális vásárló él.

Sajnos kevésbé öröndetes példával is tudok szolgálni, ugyancsak Nagyváradon bezár (egyelőre legalábbis) a református egyház által a kilencvenes évek óta működtetett Illyés Gyula Könyvesbolt, ahol különböző folyóiratokhoz is hozzá lehetett jutni. Pedig a Partiumi Keresztény Egyetem közvetlen közelségében azt gondoltuk, könnyedén működtetni lehet egy ilyen üzletet. Márpedig a folyóiratok olvasókhöz jutása esetében fontosak a könyvesboltok, hiszen a hírlapárusok nem szívesen bibelődnek kis példányszámú, havi gyakoriságú periodikákkal, különösen akkor, ha egy szót sem értenek a tartalmukból.

Sz. L.

A lépést tartó Campusról

A diákok többsége ritkán olvas nyomtatott lapot, és az igazat megvallva a Campus elsődleges célközönsége a diákság kellene legyen. Ezt felismerve próbáltuk új keretek közé helyezni a több tízéves formátumot. Ennek eredményeként született meg, május 5-én a campus.szabadsag.ro címen található online portál, amelyet azóta kisebb-nagyobb sikerrel működtetünk. Megpróbálunk minden olyan témáról írni, ami érdekelheti a diákságot, kezdve a mindennapok eseményeitől, kultúrán, filmekben, színházon és focimeccsen át, bármilyen érdekes témáig. Cikkeinkkel ugyanakkor megpróbálunk megoldást találni olyan problémákra is, amelyekbe a diákság lépten-nyomon belebotolhat. Legnépszerűbb rovataink a Mifolyikitt, amely közéleti témákat dolgoz fel és a Kultúrhaus, amely, mint neve is mutatja a kultúrának szentel első sorban figyelmet. De van heti rendszerességgel frissülő Tudomány rovatunk, ahol a sokszor bonyolult világrendszerünk apró csodáiról írunk, Kivetítünk, amely a filmek elemzési helyszíne és Ajánlónk is, ahová próbálunk begyűjteni minden érdekes, hasznos, bulis és örült eseményt. A Campus előző rovataiból megőriztük az elmaradhatatlan Bezzeget, ami inkább a kreativitásunkat tükrözi, a Példakép(p)et és a Históriat is, amely ezúttal a Tudomány rovaton belül kapott helyett. Mindezt humorral fűszerezve, fiatalos szempontból megközelítve.

Ilyen sok mindennel azonban nem bíránk magunkra megbirkózni. Ezért a kezdetben többnyire öt-hat tagot számláló szerkesztő csapat új emberekkel bővült. Mivel a

Campus köztudottan a BBTE Újságírás szakán tanuló diákok gyakorlótere, ezért első sorban innen próbáltunk új embereket toborozni, de írhat nekünk bárki, aki készletet érez rá. Remek példa erre az, hogy a tudomány rovatunk szerkesztője egy közgazdász hallgató és arról, hogy hogyan járjunk nyitott szemmel Kolozsváron pedig egy művtöris ír.

A naponta frissülő oldal szerkesztése mellett próbálunk másra is koncentrálni és az íráson, honlap-szerkesztésen kívül más területeken is kipróbálni magunkat. Ezért áprilisban a Káfé Rádióval és a Perspektívával közösen megszerveztük a MéDiák nyílt napot, ahol már a médiában befutott, vagy a médiával foglalkozó szakembereket hívtunk meg, hogy meséljenek, adjanak tanácsot abban, hogy hogyan válhat jobbá a diáksajtó.

A szerkesztőcsapat legutóbbi megméretése pedig a Campus Show volt. A másodéves újságíró hallgatókkal közösen, valamint vezetőtanárunk, Stanik Bence segítségével, az amerikai *What's my line* című televíziós műsor mintájára mi is showgyártásba kezdtünk. Csakhogy nekünk figyelembe kellett vennünk a helyi igényeket és lehetőségeket is. A Campus Show, egy egész estés játék, ahol négy játékos bekötött szemmel, igen nem kérdéseket feltéve kellett kitalálja, a vele szemben ülő híresség nevét. Az játék végén az nyert, akinek a legtöbb nevet sikerült kitalálnia. A Campus Showba olyan erdélyi hírességeket hívtunk meg, akik már bizonyítottak szakmájuk terén. A Show elsődleges célja az volt, hogy az egyetemi képzés mellett gyakoroljuk az operatőri munkát, ugyanis a játékról felvétel is készült, ami a vágás után először a Campus oldalán lesz látható. (Kilátásban van az is, hogy talán az Erdély Televízió is műsorára tűzi az alkotásunkat.)

Az operatőrség mellett azonban rengeteg mindent tanulhattunk, hiszen kipróbálhattuk magunkat szervezőként, díszlet- és arculattervezőként, vagy éppen műsorvezetőként is.

Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy a Show által szerettük volna, ha minél több ember ismer meg minket és válik majd rendszeres olvasónkká. Hiszen a Campus elsődleges célja ez: fiatalosan írni, minél többet, minél több nézőpontot körüljárva és minél több olvasót elérve.

Kristály Bea

A csapat
a Campus Show-n

EGYESÜLETI SPORTÉLET

Prés alatt a PRESSing

„Na, mondja meg, ide jutottunk: újságírókat vertek Bándon!” – méltatlankodott tágra nyílt pupillákkal, szorgos fejcsóválgatás közepette egy román kolléga, aki a *Népújság* 2011. január 24-i számából csak a címet olvasta el (vagy értette meg). A cikk szerzője, Bögözi Attila ugyanis tett róla, hogy ha már a MÜRE akkor frissen alakult PRESSing nevű futballcsapata a pályán nem volt képes maradandót alkotni, valamiféleképpen mégiscsak kerüljön a figyelem középpontjába. *Magyar újságírókat vertek Mezőbándon!* – e címszó alatt vonult a történelembe a sajtósok csapata, melynek tagjai bő három éve, 2011. első havának 22. napján ismerkedtek meg először a csapatjáték fogalmával, egymással, netán a labdával.

Az eltelt három és fél év alatt nagyot fejlődött az azóta tizenöt főre kerekedett csapat: névvel, himnusszal, kék-fehér illetve piros-felete színekkel, címerrel, zászlóval, szövetsé-

gi kapitánnyal, állandó támogatókkal, zsúfolt versenynaptárral, néhány éremmel, serleggel, tapasztalattal és pozitív mérleggel gazdagodott.

Ma már nem úgy verik az újságírókat, mint annak idején, Mezőbándon! Ha a PRESSing meccseiről tudósító kollégák legalább olyan blikkfangos címet szeretnének adni írásaiknak, mint tette Bögözi Attila az első meccs után, jobbára az *Újságírók vertek...* típusú kli-sét kellene, hogy válasszák. Legalábbis ez vehető ki a fiúk hozzáállásából. Vagy, ahogy a csapat himnusza is mondja: „Mert aki játszik, mind győzni remél, / Lehet a Barca is az ellenfél!”

Szucher Ervin

Bögözi Attila tudósításait a PRESSing meccseiről Egyesületünk weboldalán olvashatják (www.mure.ro)

2012 májusában
a PRESSING a FCM
Viitorul Szászrégen
A divíziós női focicsapat
társaságában

Tánc, tánc, Eszter tánc
avagy két gúnár
a Hattyúk tavából
(főszerepben
Kádár Zoltán)

Farci gyilkolja
az ellenfél kapusát

Tanácskozás az erdélyi magyar sajtó jövőjéről

Tatrangon tartotta tavaszi közgyűlését a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete, illetve tanácskozott a Külhoni Magyar Újságíró Egyesületek Konvenciója és köszöntötték a szervező 165 éves Brassói Lapokat.

A tanácskozáson az erdélyi magyar sajtó jövőjéről folyt a vita. A közszolgálati rádiózásról Szász Attila, a Marosvásárhelyi Rádió főszerkesztő-helyettese, a nyomtatott sajtóról Ambrus Attila, a Brassói Lapok főszerkesztője tartott előadást.

A nyomtatott sajtó nem fog eltűnni, hanem az online felületeken megjelenő tartalmak fognak változni, ahogyan a fényképek változtak át művészetté Ambrus Attila szerint, amikor megjelentek az első fényképezőgépek, egyre inkább elfogadottá és elterjedté vált az a vélemény, hogy a festészet halott. – Nem ez történt, ma már elmondhatjuk, hogy a fotózás vált művészetté, és a képzőművészet továbbra is az emberi szellemnek a fényűzése maradt, és sokan vannak, akik pont ilyen szellemi fényűzésben akarnak élni. Úgy gondolom, ez egy olyan analógia, amely a sajtóra is vonatkoztatható. Azt remélem, és úgy gondolom, hogy a nyomtatott sajtó nem fog eltűnni, hanem az online felületeken megjelenő tartalmak fognak úgy változni, ahogyan a fényké-

pek változtak át valóságos művészetté – mondta. Véleménye szerint egyre többen fogják felismerni, hogy a kommunikációnak vannak szakmai és technikai alapelvei, amelyeket éppen azért kell betartani, hogy valóban hatások, elfogadottak legyenek, és bizonyos társadalomformáló jellegük is megmaradjon, hiszen e nélkül a sajtónak nem lenne semmilyen szerepe, és nem lenne fontos a sajtó.

Le fog tisztulni...

Kijelentette: a sajtó emóciókat közöl, miközben lehetőséget teremt arra is, hogy bizonyos jelenségeket, folyamatokat újragondoljunk, és tulajdonképpen tudatalatti szerepe van az egyén esetében is és a társadalom esetében is. A közösségi portálok is hasonlóan emóciókat közvetítenek, de jelen pillanatban Kelet-Európában – eltérően a világ többi részétől – ez inkább a gyűlölet propagálásában, terjesztésében nyilvánul meg, és sajnálatos módon nem a kulturált vitának és az eredményes véleményütköztetésnek a felülete, hanem a szélsőségek megerősödésének a színtere. Úgy gondolja azonban, hogy ez le fog tisztulni, a nyomtatott sajtó pedig megmarad, de ahhoz, hogy megmaradjon, természetesen erősödnie kell.

A továbbiakban Ambrus Attila arról beszélt, hogy jelenleg a kelet-európai országokban politikai cenzúráról aligha beszélhetünk, de a gazdasági cenzúra annál erősebben érvényesül. Ezért hangzott itt el, hogy azt a nyomtatott sajtót, amely bizonyos szempontból hasonlós a művészfilmekhez, valamiféle gazdasági támogatásban kellene részesíteni. Ez a támogatás nem példa nélküli, hiszen az Egyesült Államoktól Pápua Új-Guineáig mindenhol gyakorolják. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy azok a vállalkozások, amelyek megjelentetik a nyomtatott lapokat, kevesebb adót fizetnek, vagy egyáltalán nem fizetnek adót, és így a megmaradt összeget arra fordíthatják, hogy egyre színvonalasabb lapot tudjanak megjelentetni, és ezek a lapok állandóan alkalmaz-

Borkóstoló a brassói Pilvaxban. Gábor Imre kalauzolta el a társaságot a magyar borvidékekre

Léphaft Pál mindig

képben van

Fotók: **Szűcs László**

kodni tudnak az újabb és újabb olvasói elvárásokhoz. Hangsúlyozta, hogy a jogi biztonság is szükség van a terjesztők fegyelmetlensége miatt, amelyek nagyon sokszor több tízezer lejt lopnak el tulajdonképpen a lapkiadó vállalatoktól, és semmilyen jogi úton ezt nem lehet megtéríteni.

Fiatal olvasók nevelésére van szükség

Szükség van arra, hogy fiatal olvasókat neveljünk, ezért fontos az, hogy XII. osztálytól elindítsunk egy olyan programot, hogy minden tizenkettedikes diák az általa kedvelt napi- vagy hetilapot ingyenesen megkapja. Ezt sem mi találtuk ki, Franciaország gyakorolja, hiszen rájöttek, hogy az értő médiafogyasztó élhető társadalmat épít magának, egy olyan társadalomban, ahol elzárt az információ, elbutítjuk és szavazógépekké alakítjuk őket. Mint mondta, szükség van arra, hogy a közkönyvtárakba eljussanak az irodalmi-művészeti folyóiratok, az iskolák könyvtáraiban is ott legyenek, hogy az olvasás ismét visszanyerje azt a szerepét, amellyel rendelkezett a '90-es fordulat tájkéán. – Ez sem lenne különleges jelenség, hiszen arról beszéltünk itt, hogy az amerikai 20-25 éves fiatalok lassan visszatérnek az olvasáshoz, megváltoznak a médiafogyasztási szokásaik. Úgy gondolom, nem kellene elveszíteni azt, ami jelen pillanatban megvan, azaz a nyomtatott sajtót, ha tudjuk, hogy néhány év múlva megváltoznak a médiafogyasztási preferenciák, és egyre többen térnek vissza a nyomtatott újsághoz. Nekünk az a feladatunk, hogy ezt a nyomtatott sajtót, amely reményeink szerint európai színvonalú és magyar szellemiségű, megőrizzük, fejlesszük, azért, hogy amikor erre újra társadalmi igény jelentkezik, tud-

Havasi János és Forró László muzsikált a tatrangai éjszakában

junk erre az igényre válaszolni – hangsúlyozta Ambrus Attila, a Brassói Lapok főszerkesztője.

Borkóstolótól a rozsnyói várig

A kétnapos tanácskozás programjába egy borkóstolót is beiktattak a szervezők a brassói Pilvax vendéglőben. A Pilvax a belváros szívében található, egy brassói magyar üzletember tulajdonában. Tulajdonképpen nemcsak vendéglátó hely, hanem kulturális események színhelye is, számos kulturális rendezvényt támogat a tulajdonos, Gábor Imre. Mivel a Barcaság nem bortermő vidék, magyarországi borokat kóstoltunk, elsősorban villányi és szekszárdi borokat, de a borkóstoló végén megízlelhattuk a tokaji aszút is.

A találkozó másnapján hivatalában fogadta a magyar újságírókat George Scripcaru, Brassó polgármestere, Ambrus Römmer Sándor, Brassó megye prefektusa, illetve Adrian Vestea, Rozsnyó polgármestere.

Ellátogattunk a rozsnyói várba, amelyet jelenleg gyors ütemben tataroznak, így rövidesen a Barcaság egyik kiemelkedő látványossága lehet. A várat egyes vitatott vélemények szerint a 13. század elején a II. Endre király által betelepített, de 12 év múlva kiűzött német lovagrend építette. Történészek úgy vélik, valószínűbb, hogy a 14. század végén, vagy a 15. század elején emelték, amikor a török gyakran veszélyeztette e vidéket. Feljegyzések szerint 1562-ben János Zsigmond is megfordult a várban. 1612-ben Báthori Gábor fejedelem haddal támadt a városra, mire a lakosság a várba menekült. Báthori kétnapi ostrom után a várat elfoglalta, mivel kút hiányában a védők vize elfogyott, így kénytelenek voltak megadni magukat. A vár az 1658. évi tatár betöréskor sikeresen állt ellen az ostromnak, majd két év múlva, 1660-ban II. Rákóczi György kancellárja, Mikes Mihály is eredménytelenül ostromolta. 1688-ban a szászok nagy örömmel fogadták Bádeni Lajos őrgróf csapatait, akik viszont kifosztották a várost. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca idején a kurucok, majd Rabutin serege vonult be, és ez utóbbiak 1718-ban fel is gyújtották Rozsnyót. A tűz átterjedt a várra, épületei a lángok martalékává lettek. Alig állították helyre, 1802-ben hatalmas földrengés rázta meg az erődítményt: leomlott az öregtorony, a kápolna, a raktárak nagy része, a falak pedig megrepedtek. Miután a vár hadi jelentősége megszűnt, állagával senki sem törődött, Rozsnyó vára pusztulásnak indul.

(A marosvásárhelyi Népujság napilapban megjelent tudósítás alapján)

Ha szerda, akkor sajtóklub!

Már fél éve, minden hónap, többnyire második szerdáján találkozunk... Hihetetlen, hogy eddig észre sem vettük, mennyire hiányoztunk egymásnak... Pedig vagyunk, akik akkor, ott találkoztunk először, mégis régi ismerősként köszöntöttük egymást.

Hol történik mindez? Kolozsváron, a sajtóklubban.

Tél volt, amikor egy szerda délután – vagy inkább este – összegyűlt a kolozsvári tagság, hogy új területi elnököt válasszon. És lett... Akkor eldöntöttük, havonta kellene találkoznunk, csak úgy, hogy beszélgessünk. Mert ki vel is tudná megosztani mindennapi bánatát, bosszúját, örömét az újságíró, ha nem szakmai társával?

És jött a februári sajtóklub. Megint kötetlenül, de elképzelésekkel tarsolyunkban ültünk asztalhoz. Itt merült fel az ötlet, hogy kolozsvári szerkesztőségekbe látogassunk.

Az elképzelést tett követte.

Márciusban a 60 éves Kolozsvári Rádió magyar szerkesztősége látta vendégül a városban tevékenykedő újságírókat. Voltunk szép számmal... Rádiós emlékeket elevenítettünk

fel, mert így vagy úgy szinte mindegyik kolléga megfordult a rádió mikrofonja előtt. Családias hangulatban ünnepeltük a Kolozsvári Rádiót.

Annak reményében, hogy hagyományt teremtünk, áprilisban – természetesen, hogy szerda este – a *Szabadság* szerkesztősége látott vendégül minket. Kint hűvös, szeszélyes tavasz járta, ennek ellenére előkaptuk a szekrény felsőbb/belsőbb polcaira rejtett meleg ruháinkat és indultunk a sajtóklubba. Mivel éppen akkor zajlott a rendhagyó iskolai hét (közérthetőbben a scoala altfel) a különböző szerkesztőségekből érkezők elémesélték a diákokkal, tanárokkal való találkozás élményeit. Aztán, mint szinte mindig, emlékeket idéztünk. Külön köszönet Tibori Szabó Zoltán, Szabó Zsolt és Csomafáy Ferenc kollégának a vidám, tanulságos történetekért.

Sajnos a szerkesztőségi látogatások sora itt megszakadt, de gondolom csak egy időre, mert a kincses városban van még sajtóklub szempontjából „feltáratlan” terület.

Végre ránk köszöntött a nyár, így májusban egy kolozsvári bisztró teraszán fogadtuk a sajtóklub meglepetés-vendégét, Balázs Géza egyetemi tanárt, „sajtónyelvést.” A magyar nyelv szépségei, furcsaságai, érdekességei mellett „napirendre” került a MÚRE helyzete. A tervek és a sikeres/sikertelen pályázatokról is beszélt az egyesület elnöke, Rácz Éva, aki természetesen, hogy minden eddigi sajtóklubban velünk volt. Talán a februári találkozó óta szinte minden alakommal hosszabb-rövidebb ideig egy kalotaszegi riporttábor terveiről is beszélgettünk. Most már egyre határozottabban tudtuk, hogy igenis, szeretnénk egy ilyen munka-akciót.

Azóta már tudjuk, a riporttábor szervezésén túl vagyunk, már magát a táborot várjuk türelmetlenül, lelkesedéssel.

A foci vb-nek és a nyári vakációnak tulajdonítható, hogy legközelebb ősszel lesz újabb sajtóklub Kolozsváron, amikor a július 3.-6. között sorra kerülő (akkorra már sorra került) kalotaszegi riporttáborból származó élményeinket fogjuk megosztani a kollégákkal.

Akkor is számítunk Rátok, mert addig, ezen kívül is sok megbeszélőnivalónk lesz még.

Köszönöm, hogy eddig is időt szakítottak a találkozásra, mindenkinek pihentető, szép nyarat kívánok!

Maksay Magdolna, Kolozs területi elnök

Wisinger Istvánnal a Silentben

Nagyváradon a Silent kávézó a város magyar újságíróinak a találkozóhelye. Leginkább péntek esténként, ami szabadnapja a napilapos kollégáknak. Nem mindig szükséges program, napirend, előadás, persze nyilvános program is akad, ilyen volt az az est, amikor az ismert televíziós újságíró, Wisinger István memoárkötetét (*A fel nem robbant csecsemő*) mutattuk be, s beszélgettünk a sajtó jelenéről is. Jelen volt Rácz Éva, a MÚRE elnöke, a beszélgetést Szűcs László vezette.

Fotó: **Monostori Károly**

Újságíróklub Baróton

A MÜRE háromszék-barcasági szervezete február 3-án tartotta idei első összejövetelét. A helyszín Kézdivásárhely, a Jazz Café volt, a házigazda a Székely Hírmondo szerkesztősége, a beszélgetéseket Berszán Réka szerkesztő moderálta. A vitaindító az alábbi kérdésekre kereste a választ: Hogyan befolyásolja az online világ a nyomtatott sajtót? Mennyiben más online sajtóban dolgozni, mint nyomtatottban? Milyen módszerek állnak a nyomtatott sajtó rendelkezésére, hogy online is piacképes legyen anélkül, hogy elvesztse előfizetőit?

Vitaindítók: Ferencz Csaba, a *Háromszék* gazdasági igazgatója, aki a *Háromszék* által kipróbált fizetési cikkolvasásról beszélt; Bartós Lóránt újságíró, aki a nyomtatott és online sajtónak egyaránt dolgozik; Tóth László, a *felsőharomszek.szek-helyek.ro* tulajdono-

sa, aki elmondta, meg lehet-e élni egy ilyen szolgáltatásból; János Tas, a *hirmondo.ro* webfejlesztője, aki a marketing és programozási szempontokról beszélt.

A háromszék-barcasági szervezetének újságíróklubja május 5-én Baróton, a Rózsa vendéglőben tartotta újabb találkozóját. Tizenötven vettek részt, a vidéki újságírás kérdéskörét boncolgatták. Antal István, az *Erdővidék* tulajdonosa visszalépett a MÜRE-ba, Albert Egon, a lap főszerkesztője pedig belépett a szervezetbe (hivatalosan a MÜRE Igazgatótanácsa bólintott rá a csatlakozásukra a május 9-én Tatrangon tartott ülésén). A következő találkozót Galbács Pál meghívására Illyefalván, a Galbács-Schaffhauser rezidencián tartották június 2-án. A tokányolással egybekötött találkozó témája a riportírás volt. A júliusi találkozó megszervezésére Antal István jelentkezett, a program helyszíne Kisbacon.

Tavaszi találkozások Vásárhelyen

Az újjászerveződő Maros megyei területi szervezet (egyik) konkrét feladataként meg is hirdettük a klubtalálkozókat, minden hónap második és negyedik hétfőjének esteire, amelyekre vendéget is hívtunk.

Április 14-én Kelemen Márton, a Maros Megyei Tanács újonnan választott alelnöke beszélt terveiről és munkájáról;

Április 28-án Fazakas Noémi, a Sapientia EMTE tanára tartott előadást;

Május 19-én Gábor Demeter (adventista, cigány prédikátor) beszélt arról, milyen is cigánynak, Gábor-cigánynak lenni.

Május 26-án Rácz Éva, az egyesület elnöke volt vendégünk, aki a MÜRE terveit ismertette és feladatait is megbeszéltük.

A klubdelutánok egyértelműen tartalmasak és érdekesek voltak, ezzel együtt el kell mondanunk, hogy a szervezőbizottság: Antal Erika, Gáspár Sándor és Ötvös József mellett csak kevesen vettek részt e találkozón.

A tanév vége, illetve a nyári szabadságok időszaka miatt a klubdelutánokat őszi felfüggesztettük, szeptemberben folytatjuk.

Az IT állásfoglalása

A Magyar Újságírók Romániai Egyesületének (MÜRE) Igazgatótanácsa érthetetlennek és elítélendőnek tartja Norica Nicolai EP-képviselő, képviselőjelölt támadását a *Székelyföld* kulturális folyóirat ellen.

Aggodalmat keltő, ha politikusok bírálják a sajtót, mert ez kísérlet a sajtószabadság korlátozására. Meggyőződésünk, hogy a kulturális sajtó elleni támadás kizárólag kampánycélokat szolgál.

Az egyik legolvasottabb romániai kulturális folyóirat, a *Székelyföld*, valóban egy történelmi régió nevét viseli. De nem pártlap és (a politikus feltételezéseivel ellentétben) nem szorgalmazza a román állam széthullását. Sőt: a *Székelyföld*, azáltal, hogy közli a kortárs román írók magyarra fordított verseit, prózáját, hozzájárul az interetnikus párbeszédhez.

A MÜRE Igazgatótanácsa

Kolozsvár – Marosvásárhely, 2014. május 13.

Évforduló

Az erdélyi magyar sajtó egyik fontos idejének évfordulójára emlékezünk a rejtvényben a **vízszintes 1. és 76.** sorokban.

VÍZSZINTES: **13.** Európai Űrkutatási Szervezet – angol rövidítés. **14.** Papagájfaj. **15.** ... Kazan – amerikai filmrendező (1909–2003). **16.** Keskeny fémlemez vonalak, keretek nyomására. **18.** Reformer. **20.** Lett sakknagymester, világbajnok (1936–1992). **21.** Költő, író, publicista (1877–1919). **22.** Magyar színésznő, a „nemzet csalogánya” (1850–1923). **24.** Tenger – németül. **26.** A kalcium vegyjele. **27.** Talpához. **28.** Borítókösér. **29.** Szilágy megyei település. **30.** Némely állat fején levő képződmény. **32.** Ilyen ruha az estélyi. **33.** Iskola – diáknyelven. **35.** Külhoni Magyar Újságírói Egyesületek Konvenciója – rövidítés. **37.** Lakrész! **38.** Motorban van! **39.** Élőfej. **41.** A Mezopotámiában virágzott sémi birodalom nyelve. **43.** Könnyen, gyorsan párolgó. **45.** A stroncium vegyjele. **46.** Román birto-

kos névmás. **48.** Az ilyen baktériumok oxigén jelenlétét igénylik (ék. f.). **50.** Tanzánia gépkocsijele. **51.** Egykori vármegye Magyarország északkeleti részén. **53.** Catherine ... – kanadai színésznő. **55.** Tova. **56.** Női énekhang. **58.** Időegység. **59.** Dáridókezdés! **60.** Erre a helyre. **61.** ...füles – mesebeli nyúl. **63.** Menetrend egyik oszlopa – rövidítés. **64.** Spanyolország NOB-jele. **66.** A ponttyal rokon folyami hal. **68.** ... Kröger – Thomas Mann elbeszélése. **71.** James ... – amerikai filmszínész (1931–1955). **73.** Idéz. **75.** Kiszabadít.

FÜGGŐLEGES: **1.** A szelén és a lantán vegyjele. **2.** Sikeres magyar énekesnő. **3.** Kísértet. **4.** Páratlan zeolit! **5.** Azonos magánhangzók. **6.** Túra betűi. **7.** Bárcsak (rég.). **8.** Opera alkotórésze (ék. h.). **9.** Marie-José ... – francia színésznő. **10.** ... meg én – Paul Gárdy verseskötete. **11.** Léte. **12.** Útírányban (lat.). **17.** Nyílászáró. **19.** Japán kikötő- és iparváros. **23.** Zaj. **25.** Nobel-díjas japán fizikus. **26.** Erdélyi város, ahol megalakult a MŰRE 1990-ben. **27.** Név-elő. **28.** Ezer liter (rövidítés). **29.** Női név, Jókai Mór alkotta. **30.** Jeladó eszköz. **31.** Dzsesszmuzsikuss, zeneszerző (György, 1941–2013). **32.** A francia kártya egyik színe (névelővel). **34.** Julien ... – Stendhal Vörös és fekete c. regényének központi alakja. **36.** Földművelő eszköz. **40.** Parki bútor. **42.** Áporodott, avatag. **44.** Ráskai ... – kódexmásoló apáca. **47.** A jó modor szabályainak összessége. **49.** Súlypát. **52.** Csokoládéféle. **54.** Rag, a -re párja. **57.** Nagynéni. **59.** A Száva mellékfolyója. **60.** Gazdasági ágazat. **61.** Háromtagú együttes. **62.** Magyar tájképfestő (László, 1846–1879). **63.** ... a szívemhez – Kosztolányi verse. **65.** Sérülés. **67.** Fedélszerkezet készítő szakember. **69.** Mosószermárka. **70.** Azon a helyen. **72.** A nátrium vegyjele. **74.** Éneklő szócska.

Barabás Zsuzsa

1	2	3	4	H	5	6	7	8	9	Ö	10	11	12	E
13					14						15			
16				17		18				19		20		
21				22	23					24	25			A
26			27						28				29	
		30				31		32						
33	34			35			36			37			38	
39			40		41				42		43	44		
45			46	47		48				49		50		
51					52			53			54			T
55			56				57		58				59	
		60				61		62				63		
64	65			66	67					68	69			70
71			72		73				74		75			
A				S						P				

Mindkét félnek sikeres képzés

Sikerként könyvelheti el a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE) és a Romániai Magyar Közgazdász Társaság (RMKT) azt az „ikerképzést”, amelyet abból a meggondolásból szervezett, hogy összehozzon gazdasággal és újságírással foglalkozó szakembereket és diákokat. A képzés szükségességét indokolta, hogy a szerkesztőségek számához képest kevés a gazdasági rovat Erdélyben – a közgazdászok számához képest pedig kevesen publikálnak a sajtóban.

Az első képzést, a **rajtot**, február 15-én szervezték, azok közgazdászoknak, akik szívesen publikálnának a sajtóban, valamint betekintést kívántak nyerni az újságírás színeibe. Számos érdekes és interaktív előadásnak lehettek részesei a kíváncsi és tanulni, fejlődni vágyó jelenlévők. A napot **Tibori Szabó Zoltán**, a *Szabadság* napilap szerkesztője nyitotta, akitől megtudtuk, melyek a legjobb hazai gazdasági információk források és mit adhat a sajtó a közgazdászoknak.

Ambrus Attila, a *Brassói Lapok* főszerkesztője, „A logaritmusról és a gazdasági nyelv dekódolásáról” című előadásában arra hívta fel a közgazdászok figyelmét, hogy az egyszerűsége, szakszerűsége, ugyanakkor az olvasmányosságra törekedjenek. Ezt azzal a nagyon egyszerű példával szemléltette, hogy az $1+1=2$ közérthető „egyenlet” leírásakor sokszor elkövetjük azt a hibát, hogy szövegben találjuk és bonyolult levezetésekkel próbáljuk átadni az olvasónak.

Rácz Éva, a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének elnöke, a *Kolozsvári Rádió* szerkesztője, műfajismereti alapgazdagította a résztvevőket: megtudhatták, milyen hosszúnak kell lennie a hírnek; hogy a

véleménycikknek hány alfaja van és melyek azok.

László Tibor, a *Kolozsvári Rádió* szerkesztő-riportere arról beszélt, hogyan lesz biológusból rádiós és arra is kitért, hogyan lehet a gazdaságról úgy beszélni, hogyan lehet az interjúalanyt úgy kérdezni gazdasági témában, hogy az a rádióhallgatónak is érthető legyen.

A képzést lapbemutatók is gazdagították: **Szűcs László** főszerkesztő az *Erdélyi Riport*-ról beszélt, **Ambrus Attila** a *Brassói Lapok* számos kulisszatitkát osztotta meg a résztvevőkkel, **Szász Szilárd** a *morfondir.ro* képviselője közlési felületet ajánlott azoknak, akik a gazdasági világban otthonosan mozognak.

A MÚRE- RMKT képzés második része, a **cél** február 22-én az újságírókat várta, gazdasági alapgazdagította tisztázásával. **Székely Imre**, a Babes-Bolyai Tudományegyetem tanára „A gazdaság sokszínű valóság” címmel tartott előadást a kíváncsi újságíróknak, piaci mechanizmusokról, kudarcokról.

Bitai László, a Magyar Mágnes Egyesület alapítója, a *Pénzügyi kézikönyv* szerzője a pénzügyekről és a tőzsdéről tartott előadást. Kiemelte a célkitűzések fontosságát, majd arra próbálta rávenni a hallgatóságot, hogy elérhető célokat tűzzenek ki, amelyeket belátható időn belül meg tudnak valósítani és merjenek kockáztatni apránként, mert a tőzsde nem szerencsejáték.

Somai József közgazdász, a Romániai Magyar Közgazdász Társaság korábbi elnöke az erdélyi magyar gazdasági szakújságírás jelenéről és múltjáról beszélt – és arról, hogy a helyzet nagyon sokat változott.

Ciotlăuș Pál, Közép-Erdélyért felelős RMKT-alelnök előadásából kiderült, hogy a differenciálás és pozicionálás hogyan kapcsolódik egymáshoz, illetve a márkáknak nem csak a piacon, hanem gyakran inkább a fejekben és a szívekben kell a helyét megtalálni.

Györfy Lehel, a Babes-Bolyai Tudományegyetem tanára a szervezeti kultúráról és a vezetési stílusokról is beszélt, elismételve: a jó menedzsment ismérve, hogy a hatékony irányítás alatt az emberek korábban elérhetetlennek tűnt eredményeket érnek el.

Ambrus Attila előadása Kolozsváron az RMKT székházában. Egy meg egy nem mindig kettő

Ha ősz, akkor Nagykároly

2014 szeptember 19-21. között a Szatmár megyei Nagykárolyban szervez konferenciát és közgyűlést a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete. Elemezzük a turizmussal foglalkozó sajtóanyagokat, valamint az épített örökség hasznosításával, a kulturális turizmussal foglalkozó előadásokat hallgatunk meg. A rendezvény helyszíne a Nagykárolyi Termálstrand.

Kipróbálhatjuk az emelet magas csúszdákat, a termálvizes medencéket és megkóstoljuk a károlyi borokat is. Van még a strandon mesterséges ökotó, amelyben a tisztítást nem vegyszerekkel, hanem a víz folyamatos forgatásával, növényekkel, halakkal végzik.

Aki nem akar (vagy nem tud) úszni, azt elvisszük kirándulni Kaplonyba.

Mindenkit szeretettel várunk!

*Támogatónk a Communitas Alapítvány,
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt,
Nagykároly Municipium Polgármesteri
Hivatala és a Helyi Tanács.*